

7. oktober 2011

**Redegørelse om arbejde med træimprægnering
på Collstrop-virksomheder
i perioden 1970-2010**

Arbejdstilsynet

Arbejdsskadestyrelsen

Indhold

- 1. Indledning og afgrænsning af redegørelsen**
- 2. Sammenfatning og konklusion**
- 3. Beskrivelse af arbejdsmiljøregler, herunder reglerne for arbejde med træimpregnering m.v. fra 1970 til i dag**
 - 3.1. Arbejdsmiljøregler
 - 3.2. Arbejdsmiljømæssige sikkerhedsforanstaltninger ved arbejde med træimpregnering
- 4. Redegørelse for Arbejdstilsynets tilsyn på Collstrop-virksomheder**
 - 4.1. Collstrop-virksomheder
 - 4.2. De 12 Collstrops virksomheder
 - 4.2.1. Collstrop Dragstrup Skovvej 33 A, 9200 Aalborg
 - 4.2.2. Collstrop Brabrand, Edwin Rahrsvej 79, 8220 Brabrand
 - 4.2.3. Dansk A-Træ Brande, Fynsvej 23, 7330 Brande
 - 4.2.4. Odense Savværk, Gøteborggade 14, 5000 Odense
 - 4.2.5. Collstrop – Dansk Træimpregnering, Industribuen 19, 2635 Ishøj
 - 4.2.6. Dansk A-Træ Randers, Jernholmen 3, 8960 Randers
 - 4.2.7. Collstrop, Skovboulevarden 6, 8870 Stevnstrup, Langå
 - 4.2.8. Dansk A-Træ A/S, Alsvej 4, 5800 Nyborg
 - 4.2.9. Røde Port Savværk, Kongevejen 97, 3450 Allerød
 - 4.2.10. Dansk A-Træ (Collstrop), Værftsvej, 4600 Køge
 - 4.2.11. Horsens Havn, Grønlandsvej 9, 8700 Horsens
 - 4.2.12. Collstrop, Stenholtvang og Jespervej, Hillerød
 - 4.3. Andre Collstrop-virksomheder
 - 4.3.1. Dansk A-Træ i Allerød, Rytterhegnet 7, Allerød
 - 4.3.2. Dansk A-Træ, Hammerholm 8-16, 2650 Hvidovre
 - 4.3.3. Collstrop - Dansk Træimpregnering, Torvet 15, 6580 Vamdrup
 - 4.3.4. Collstrop - Dansk Træimpregnering i Padborg, Korshøjvej 10, 6330 Padborg
 - 4.3.5. Sydjysk Tryktræ i Skodborg, Industriparken 5, 6630 Rødding
 - 4.3.6. Collstrop Træimpregnering, Krebsen 2A, 9200 Aalborg SV
- 5. Redegørelse om anmeldelse og anerkendelse af arbejdsskader som følge af udsættelse for træimpregnering**
 - 5.1. Indledning
 - 5.2. Opgørelse over identificerede anmeldte sager om erhvervsbetingede sygdomme i tilknytning til Collstrop-virksomheder
 - 5.3. Erstatning ved arbejdsskadesager
 - 5.3.1. Generelt om regler for anmeldelse
 - 5.3.2. Generelt om regler for forældelse
 - 5.5. Arbejdsskadestyrelsens behandling af nye anmeldelser vedrørende Collstrop
 - 5.6. Konklusion på tidligere og nyanmeldte arbejdsskadesager vedrørende Collstrops fabrikker

Bilag

Bilag 1 Beskæftigelsesministerens svar på spørgsmål nr. 564-566 til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg

Bilag 2 Mulige farer for sundhed forbundet med træimprægnering og betingelser for anerkendelse af arbejdsskader relaterede hertil

Bilag 3 Grænseværdier

Bilag 4 Arbejdstilsynets tiltag og kræftregler i forbindelse med træimprægnering generelt

Bilag 5 Miljøministeriets regler for det eksterne miljø af betydning for arbejdsmiljøet

Bilag 6 Kildeangivelser

1. Indledning og afgrænsning af redegørelsen

Den 26. september 2010 bragte Danmarks Radios program 21 SØNDAG et af i alt tre indslag om Collstrops træimprægneringsvirksomheder. Det foranledigede tre spørgsmål den 1. oktober 2010 fra Arbejdsmarkedsudvalget til beskæftigelsesminister Inger Støjberg om arbejdsmiljøet hos Collstrop.

Beskæftigelsesministeren besvarede den 22. oktober 2010 de tre spørgsmål og oplyste i den forbindelse, at hun havde bedt Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen om at udarbejde en fælles redegørelse for håndteringen af det kemiske arbejdsmiljø på Collstrops 12 fabrikker med særlig fokus på træimprægnering og den eventuelle betydning heraf i forhold til anmeldelse og anerkendelse af arbejdsskader som følge af udsættelse for kemiske stoffer fra imprægneringsmidlerne.

Arbejdstilsynets og Arbejdsskadestyrelsens fælles redegørelse foreligger nu i form af nærværende redegørelse. I redegørelsen er der taget udgangspunkt i de 12 Collstrop-virksomheder, som er omtalt i beskæftigelsesministerens svar til Arbejdsmarkedsudvalget, og herudover er der inddraget yderligere 6 virksomheder. De yderligere 6 virksomheder er bl.a. fundet ved gennemgang af arkiverne. De er vurderet relevante for redegørelsen, fordi de på et tidspunkt har været en Collstrop-virksomhed.

De 12 virksomheder er:

- Collstrop Dragstrup Skovvej 33 A, 9200 Aalborg
- Collstrop Brabrand, Edwin Rahrsvej 79, 8220 Brabrand
- Dansk A-Træ Brande, Fynsvej 23, 7330 Brande
- Odense Savværk, Gøteborggade 14, 5000 Odense
- Collstrop – Dansk Træimprægnering, Industribuen 19, 2635 Ishøj
- Dansk A-Træ Randers, Jernholmen 3, 8960 Randers
- Collstrop, Skovboulevarden 6, 8870 Stevnstrup, Langå
- Dansk A-Træ A/S, Alsvej 4, 5800 Nyborg
- Røde Port Savværk, Kongevejen 97, 3450 Allerød
- Dansk A-Træ (Collstrop), Værftsvej, 4600 Køge
- Horsens Havn, Grønlandsvej 9, 8700 Horsens
- Collstrop, Stenholtvang og Jespervej, Hillerød

De yderligere 6 virksomheder er:

- Dansk A-Træ i Allerød, Rytterhegnet 7, Allerød
- Dansk A-Træ, Hammerholm 8-16, 2650 Hvidovre
- Collstrop - Dansk Træimprægnering, Torvet 15, 6580 Vamdrup
- Collstrop - Dansk Træimprægnering i Padborg, Korshøjvej 10, 6330 Padborg
- Sydjysk Tryktræ i Skodborg, Industriparken 5, 6630 Rødding
- Collstrop Træimprægnering, Krebsen 2A, 9200 Aalborg SV

Dokumenter der ligger til grund for redegørelsen

Denne redegørelse er baseret på en gennemgang af de tilsynsdokumenter, som Arbejdstilsynet har kunnet tilvejebringe samt af de anmeldelser og afgørelser om erhvervsbetingede sygdomme, som Arbejdsskadestyrelsen og Arbejdstilsynet har fundet frem til.

Arbejdstilsynet har undersøgt sager om Collstrop-virksomheder, for så vidt angår arbejdsmiljøet på virksomhederne i perioden 1970-2010. Undersøgellesperioden har baggrund i, at virksomhederne ifølge nugældende kræftregler har pligt til at opbevare lister over ansatte, der evt. kan have været udsat for kræftfremkaldende stoffer i op til 40 år.

Redegørelsen er udarbejdet på baggrund af de for Arbejdstilsynet tilgængelige tilsynsdokumenter med oplysninger om arbejdet med træimprægning på Collstrop-virksomhederne. Arbejdstilsynet har i den forbindelse rekvireret sagsakter for perioden 1970-1999 fra hhv. Rigsarkivet og fra landsarkiverne. Rigsarkivet opbevarer dokumenter fra det tidligere direktorat for Arbejdstilsynet. Landsarkiverne opbevarer dokumenter fra de tidligere kredse. Arbejdstilsynet har haft umiddelbart adgang til dokumenter i eget elektronisk journalsystem fra 2000 og frem til i dag.

Arbejdstilsynet har ikke fundet relevante sagsakter fra Beskæftigelsesministeriets departement (tidligere Arbejdsministeriet) eller fra det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (tidligere Arbejdsmiljøinstituttet hhv. Statens Institut for Arbejdshygiejne (SIFA), der frem til 1997 var en del af Arbejdstilsynet).

Det er ikke muligt for Arbejdstilsynet at finde alle relevante sager eller tilsynsdokumenter for hele undersøgelsesperioden og for alle Collstrop-virksomheder. Det skyldes blandt andet, at der kun i begrænset omfang foreligger skriftlig dokumentation om perioden forud for 1977, da Arbejdstilsynets påbud mv. til virksomheder før 1977 ikke nødvendigvis blev afgivet skriftligt ved brev fra Arbejdstilsynet til virksomheden, sådan som det er tilfældet i dag.

Det har heller ikke i alle tilfælde været muligt at få præcise oplysninger om, hvornår en virksomhed blev overtaget eller solgt af Collstrop. Tilsynsdokumenter for hele undersøgelsesperioden 1970-2010 er gennemgået, også for de perioder hvor en Collstrop-virksomhed har haft andre ejere end Collstrop.

Arbejdsskadestyrelsen har til brug for udarbejdelse af redegørelsen undersøgt hvor mange sager, der er anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen, som erhvervssygdomme opstået som følge af arbejde for Collstrop i perioden 1970-januar 2011. Det skal tilføjes, at der ikke modtaget anmeldelser siden.

Det kan ikke udelukkes, at der i Arbejdsskadestyrelsen set over den samlede periode kan være enkelte yderligere anmeldelser om erhvervssygdomme tilknyttet Collstrop-virksomheder, som ikke i forbindelse med udarbejdelsen af denne redegørelse har kunnet identificeres. Ved overgangen til nye journalsystemer i henholdsvis 1983 og 1991 er oplysninger om arbejdsgiveren kun blevet overført i verserende sager. Desuden er anmeldelser og afgørelser tilbage i tiden typisk alene blevet registreret på personer og cpr-numre og ikke på arbejdsgivere og virksomheder, hvilket gør det yderst vanskeligt at finde sager knyttet til bestemte virksomheder i ældre sager.

Arbejdsskadestyrelsen har ikke identificeret nogen anmeldelser før 1978.

Opbygning af redegørelsen

Redegørelsen er bygget op af følgende dele:

- Beskrivelse af arbejdsmiljøregler og sikkerhedsforanstaltninger for arbejde med træimprægning
- Redegørelse om Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø og andet arbejdsmiljø på Collstrop-virksomheder.
- Redegørelse om anmeldelse og anerkendelse af arbejdsskadesager.

Bilag 1 indeholder beskæftigelsesministerens svar på spørgsmål nr. 564-566 fra Arbejdsmarkedsudvalget af 1. oktober 2010. **Bilag 2** omtaler de mulige farer for sundhed forbundet med træimprægnering samt muligheden for anerkendelse som erhvervssygdom. **Bilag 3** indeholder en opstilling af relevante grænseværdier for kemiske stoffer og materialer. Endvidere henvises til **bilag 4** om Arbejdstilsynets tiltag og kræftregler i forbindelse med træimprægnering generelt og **bilag 5** med Miljøstyrelsens gennemgang af reglerne for det eksterne miljø, som kan have afledt betydning for arbejdsmiljøet.

2. Sammenfatning og konklusion

Efter arbejdsmiljølovgivningen har arbejdsgiveren ansvaret for arbejdsmiljøet på virksomheden. Arbejdsgiveren har pligt til at sørge for, at arbejdsforholdene er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige. Arbejdsgiveren skal sikre, at arbejdsstedet er indrettet på en sådan måde, at det giver de ansatte størst muligt værn under deres arbejde mod sundhedsskadelig påvirkning, og at arbejdet er tilrettelagt og udføres således, at dette opnås.

Efter lovgivningen må farlige kemiske stoffer kun anvendes på en måde, der effektivt sikrer de ansatte mod kemiske påvirkninger. Det betyder konkret, at hvis der er risiko for, at de ansatte under arbejdet bliver udsat for farlige stoffer som fx arsen, skal virksomheden foretage beskyttelsesforanstaltninger i form af indkapsling eller procesventilation. Såfremt dette ikke er tilstrækkeligt, skal der anvendes personlige værnemidler i form af fx egnet åndedrætsværn.

Når virksomheden overholder arbejdsmiljøreglerne, har de ansatte et sikkert og sundt arbejdsmiljø, også ved arbejde med farlige stoffer som fx arsen, der blev anvendt på Collstrop.

Arbejdstilsynets opgave er at føre tilsyn med, at virksomhederne overholder arbejdsmiljøreglerne og har fokus på et forebyggende arbejdsmiljøarbejde.

Arbejdsskadesystemet har til formål at yde erstatning og godtgørelse til tilskadekomne eller deres efterladte ved arbejdsskader – dvs. ulykker eller erhvervsbetingede sygdomme.

Konklusion

Der er på flere af virksomhederne konstateret kemiske arbejdsmiljøproblemer, hvilket viser, at virksomhederne ikke i fuldt omfang har levet op til deres arbejdsgiveransvar om sikring af et sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Gennemgangen af de tilsynsdokumenter, som har kunnet tilvejebringes, viser, at Arbejdstilsynet har foretaget tilsynsbesøg og udført kontrol og vejledning i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen i perioden 1970-2010.

I hele den undersøgte periode har Arbejdstilsynet samlet set afgivet i alt 56 reaktioner, heraf 52 påbud og 4 vejledninger, i relation til kemiske påvirkninger ved arbejde med træimprægnering. Herudover blev en virksomhed i 1996 indstillet til politiet til straf for overtrædelse af arbejdsmiljøloven på det kemiske område. Denne virksomhed blev dog først overtaget af Collstrop i 1997. I det samlede antal reaktioner indgår også tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på træimprægneringsvirksomheder, som i perioder har haft andre ejere end Collstrop.

Arbejdstilsynet har i december 2010 og i januar 2011 foretaget tilsynsbesøg på fire Collstrop-virksomheder, der er aktive i dag, med henblik på at kontrollere det kemiske arbejdsmiljø. Der blev ikke fundet kemiske arbejdsmiljøproblemer under disse besøg.

Ligeledes har der gennem hele perioden været anmeldt erhvervsbetingede sygdomme knyttet til det kemiske arbejdsmiljø i forbindelse med træimprægnering. Arbejdsskadestyrelsen har identificeret 44 sager i perioden 1970-januar 2011, hvoraf 28 er relateret til kemiske påvirkninger. De øvrige anmeldelser vedrører ergonomiske påvirkninger og støj. Af de 28 sager er 8 anerkendt af

Arbejdsskadestyrelsen, som en erhvervsbetinget sygdom.

Det skal tilføjes, at den 12. maj 2011 trådte lov nr. 421 om ændring af forældelsesloven i kraft, hvorefter den absolutte 30-årige forældelsesfrist for erhvervsbetingede sygdomme blev ophævet. Det er således sikret, at en tilskadekommen ikke risikerer, at dennes krav forældes inden den erhvervsbetingede sygdom konstateres.

3. Beskrivelse af arbejdsmiljøreglerne, herunder reglerne for arbejde med træimprægnering fra 1970 og frem til i dag

3.1. Arbejdsmiljøregler

I perioden efter 1954 gjaldt lov om almindelig arbejderbeskyttelse fra 1954. Arbejdsmiljøloven trådte i kraft i 1977.

Arbejdsgiverens ansvar for arbejdsmiljøet

Efter lov om almindelig arbejderbeskyttelse fra 1954 havde arbejdsgiveren ansvaret for, at arbejderen var beskyttet mod ulykker og sundhedsskadelig påvirkning, når han indrettede arbejdsstedet og produktionsmidlerne. Han skulle endvidere instruere og føre tilsyn med, at arbejdet blev udført på forsvarlig måde i forhold til ulykkes- og sundhedsrisici. Arbejdsgiveren skulle i videst muligt omfang sørge for, at arbejderne var gjort bekendt med de sygdoms- og ulykkesfarer, der eventuelt var forbundet med deres arbejde, og med de forholdsregler, der måtte iagttages for at undgå disse farer.

Endvidere gjaldt der også dengang et princip om, at arbejderne selv skulle medvirke til, at de foranstaltninger, der var truffet for at sikre dem mod skadelige påvirkninger eller ulykker, virkede efter deres hensigt, og at de skulle iagttage forsigtighed og orden på arbejdsstedet.

I arbejdsmiljøloven fra 1977 skærpes arbejdsgiverens tilsynsforpligtelser. Arbejdsgiveren skal nu sørge for, at arbejdsforholdene er sikkerheds- og sundhedsmæssigt *fuldt forsvarlige*, og at der føres effektivt tilsyn med, at arbejdet udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Arbejdsgiveren skal desuden sørge for, at de ansatte får nødvendig oplæring og instruktion i at udføre arbejdet på en farefri måde. Arbejdsgiveren skal gøre de ansatte bekendt med de ulykkes- og sygdomsfarer, der eventuelt er forbundet med deres arbejde. Det gøres således endnu klarere, at arbejdsgiveren har ansvaret for arbejdsmiljøet på sin virksomhed.

Regler vedrørende arbejde med stoffer og materialer

I lov om almindelig arbejderbeskyttelse fra 1954 var der krav om, at der skulle træffes de fornødne foranstaltninger til beskyttelse af arbejderne i de virksomheder, hvor der blev fremstillet, udviklet, anvendt, pakket, udvejet osv. giftige eller andre for arbejderne sundhedsskadelige stoffer. Ifølge en bekendtgørelse fra 1941 om arbejde med giftige, ætsende og lignende sundhedsfarlige stoffer skulle arbejde med de nævnte stoffer foregå farefrit, og der måtte ikke opbevares, tilberedes eller nydes madvarer i de pågældende rum. Endvidere var der fastlagt forbud mod at indtage måltider iført arbejdstøj, påbud til arbejderne om vask af hænder og ansigt og rensning af mund før måltider og efter endt arbejde, adgang for tilsynet til at påbyde overtrækstøj og bygningstekniske bestemmelser om gulve, lofter og vægge osv.

Derudover fandtes bekendtgørelser og regulativer om særskilte arbejdsområder, hvor der blev arbejdet med kemikalier, herunder en bekendtgørelse med regler om arbejde med organiske opløsningsmidler fra 1945 bl.a. med krav om ventilation, brug af personlige værnemidler ved arbejde med organiske opløsningsmidler og forbud mod rygning, brug af åben ild og spisning i lokalet.

I lov om almindelig arbejderbeskyttelse var der endvidere et krav om substitution: giftige og andre sundhedsskadelige stoffer skulle erstattes med mindre farlige stoffer, "hvor dette kan ske uden forholdsmæssig ulempe for virksomheden".

I 1954 udarbejdede Arbejdstilsynet en meddelelse til imprægneringsanstalter og virksomheder, som arbejdede med træimprægneringsmidler indeholdende arsen- og fluorforbindelser samt dinotrofenol. I meddelelsen blev sundhedsfaren fra støv med imprægneringsmidler, berøring med midlerne og håndtering af det imprægnerede træ gennemgået. Der blev stillet krav om særskilt opbevaring af imprægneringssalte, skiltning, anvendelse af personlige værnemidler afhængig af situationen m.m.

Efter arbejdsmiljøloven fra 1977 må stoffer og materialer med egenskaber, der kan være farlige for eller i øvrigt forringe sikkerhed eller sundhed, kun fremstilles og anvendes ved arbejdsprocesser og -metoder, der effektivt sikrer de beskæftigede mod ulykker og sygdomme.

I bekendtgørelsen om stoffer og materialer fra 1982 indførtes et farlighedsbegreb, der definerer, hvornår et stof eller materiale betragtes som farligt, og der stilles krav om, at både leverandøren og arbejdsgiveren skal udarbejde brugsanvisninger (hhv. leverandørbrugsanvisninger og arbejdspladsbrugsanvisninger) om de enkelte stoffer og materialer.

Ifølge bekendtgørelse om arbejdets udførelse fra 1983, som bl.a. viderefører principper fra lov om arbejderbeskyttelse fra 1954, gælder, at arbejdet skal planlægges, tilrettelægges og udføres, så det er forsvarligt, at unødigt påvirkning fra stoffer og materialer skal undgås, at påvirkninger fra stoffer og materialer under arbejdet skal nedbringes så meget, som det er rimeligt under hensyntagen til den tekniske udvikling, og at fastsatte grænseværdier skal overholdes.

I 1976 udkom Arbejdstilsynets første grænseværdiliste og i 1981 den første liste over stoffer, som blev anset for eller var mistænkt for at være kræftfremkaldende. Med bekendtgørelse fra 1987 blev alle materialer med indhold over 0,1 % af kræftfremkaldende stoffer omfattet af farlighedsbegrebet og dermed krav om leverandørbrugsanvisninger og arbejdspladsbrugsanvisninger. Fra 1993 skulle der udarbejdes en særlig vurdering ved arbejde med kræftfremkaldende stoffer og materialer samt træffes en række særlige foranstaltninger ved arbejde med sådanne stoffer og materialer.

Når der bruges farlige stoffer og materialer, skal der udarbejdes en særlig vurdering af arbejdet med stofferne og materialerne. Denne særlige risikovurdering indført i 2001 er grundlaget for arbejdsgiverens og sikkerhedsorganisationens planlægning af, hvordan arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Gældende regler for arbejde med træimprægnering

Ved import eller produktion af mere end 100 kg træimprægneringsmidler med indhold af arsen, chrom, creosot, bor eller organisk opløsningsmiddel årligt skal importøren og producenten anmelde produktet til Arbejdstilsynets og Miljøstyrelsens Produktregister med angivelse af sammensætning, mærkning og mængde.

Virksomheder skal ved køb af giftmærkede træimprægneringsmidler, herunder CCA midler til erhvervsmæssigt arbejde have en giftmeddelelse underskrevet af Arbejdstilsynet. Giftmeddelelsen skal fornyes hvert tredje år.

Hvor der arbejdes med træimprægneringsmidler med indhold af fx arsen, chrom, creosot, bor eller organisk opløsningsmiddel, skal arbejdsgiveren lave en særlig kemisk arbejdspladsvurdering og vurdere muligheder for at bruge andre mindre farlige godkendte træbeskyttelsesmidler. Midler med indhold af arsen, chrom og creosot er også omfattet af Arbejdstilsynets kræftregulering, og arbejdsgiveren skal på baggrund af vurderingen overveje brug af særlige foranstaltninger i overensstemmelse med kræftreglerne. Hvor der er risiko for eksponering for arsen, chrom, creosot,

bor eller organisk opløsningsmiddel, skal der foretages beskyttelsesforanstaltninger som indkapsling af arbejdsprocessen og procesventilation til fjernelse af luftforureninger. Såfremt dette ikke er tilstrækkeligt, skal der bruges personlige værnemidler som fx egnet åndedrætsværn og egnede handsker.

Ved luftforurening med arsen, chrom, creosot, bor eller organisk opløsningsmiddel i form af dampe og støv skal der på faste arbejdssteder med ansatte være procesventilation, der så vidt muligt fjerner forureningen på udviklingsstedet.

Endvidere skal unødigt påvirkning fra arsen, chrom, creosot, bor eller organisk opløsningsmiddel undgås ved ethvert arbejde, og grænseværdien for luftforurening skal overholdes. Arbejdstilsynet giver i dag normalt ikke påbud med krav om måling af luftforurening, men stiller krav om fx udsugning, selv om grænseværdien ikke er overskredet.

Grænseværdierne for enkelte stoffer over tid beskrives nærmere i **bilag 3**.

3.2. Arbejds miljømæssige sikkerhedsforanstaltninger ved arbejde med træ imprægnering

For at sikre træ mod svamp, råd og insekter benyttes forskellige midler til at imprægner træ og forlænge træets holdbarhed. Igennem de seneste 40 år har de vigtigste stoffer i træ imprægneringsmidler været arsen, chrom, kobber, creosot, bor og organiske opløsningsmidler.

Unødigt påvirkning fra arsen, chrom, creosot, bor eller organisk opløsningsmiddel skal undgås ved ethvert arbejde. Ved luftforurening med arsen, chrom, creosot, bor eller organisk opløsningsmiddel i form af dampe og støv skal der på faste arbejdssteder med ansatte være procesventilation, der så vidt muligt fjerner forureningen på udviklingsstedet. Såfremt dette ikke er tilstrækkeligt, skal der bruges personlige værnemidler som fx egnet åndedrætsværn og egnede handsker.

Når virksomheden overholder arbejdsmiljøreglerne, har de ansatte et sikkert og sundt arbejdsmiljø, også når de arbejder med farlige stoffer som fx arsen, chrom, kobber og bor.

Træ imprægnering kan ske som trykimprægnering, hvor træet imprægneres med et vandbaseret middel under tryk, eller som vakuuimprægnering, hvor der skabes et undertryk og bruges et opløsningsmiddelbaseret imprægneringsmiddel. Kun den yderste del af træet bliver imprægneret med imprægneringsmidlet.

På Collstrop-virksomhederne er der hovedsageligt brugt trykimprægnering. Et trykimprægneringsanlæg består af et blandekar, en lagerbeholder og en imprægneringskedel.

Imprægneringsvæsken eller pastaen leveres i tankbil, tromler eller plastbeholdere og opløses før brug i vand i blandekarret. I lagerbeholderen opbevares overskydende opløst imprægneringsvæske. Selve imprægneringskedlen er en tryksikker beholder, der kan åbnes for ind- og udføring af træ og være tæt tillukket under selve imprægneringsprocessen.

Blanding af imprægneringsvæske

Ved blanding af imprægneringsvæske kan der være risiko for kontakt med farlige stoffer. Sikkerhedsforanstaltninger er brug af egnede personlige værnemidler som fx egnede handsker, øjenværn, egnet arbejdstøj og evt. støvler.

Fyldning og tømning af imprægneringskedlen

Træet placeres på en vogn, der skubbes ind i imprægneringskedlen.

Selve imprægneringsprocessen styres automatisk, og består af 6 trin, der løber over 6-12 timer, alt afhængig af træets størrelse:

- 1) Etablering af vakuum.
- 2) Indpumpning af opløst imprægneringsvæske.
- 3) Etablering af overtryk.
- 4) Tilbagepumpning af overskydende imprægneringsvæske til lagerbeholder.
- 5) Indstilling af afsluttende tryk.
- 6) Tilbagepumpning af yderligere overskydende væske til lagerbeholder.

Herefter åbnes imprægneringskedlen og træet tages ud og placeres på en tørreplads.

I forbindelse med åbning af og udtagning af træ fra imprægneringskedlen kan der være risiko for kontakt med farlige stoffer. Hvis der er aerosoler og dampe i luften, når kedlen åbnes, skal der være procesventilation ved kedlen, og det kan være nødvendigt at bruge egnede personlige værnemidler i form af egnet åndedrætsværn, handsker, egnet arbejdstøj og evt. støvler.

Evt. bearbejdning af imprægneret træ

Først når træet er tørt og fikseret, må det behandlede træ udleveres til kunderne. Mest mulig bearbejdning af træet skal finde sted inden imprægneringen.

Hvis det er nødvendigt at bearbejde tørt træ, skal unødigt påvirkning af dannet støv undgås fx ved brug af effektiv procesudsugning og egnet åndedrætsværn.

4. Redegørelse for Arbejdstilsynets tilsyn på Collstrop-virksomhederne

I dette afsnit beskrives, hvordan Arbejdstilsynet har ført tilsyn med virksomhederne. Der tages udgangspunkt i de 12 Collstrop-virksomheder, som er omtalt i beskæftigelsesministerens svar på spørgsmål nr. 564 og nr. 565 til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg. I afsnit 4.3. omtales yderligere 6 Collstrop-virksomheder, som er fundet relevante for redegørelsen.

Der ses i det følgende på håndteringen af det kemiske arbejdsmiljø med særlig fokus på træimprægnering. I hele den undersøgte periode har Arbejdstilsynet samlet set afgivet i alt 56 reaktioner, heraf 52 påbud og 4 vejledninger, i relation til kemiske påvirkninger ved arbejde med træimprægnering. Herudover blev en virksomhed i 1996 indstillet til politiet til straf for overtrædelse af arbejdsmiljøloven på det kemiske område. Denne virksomhed blev dog først overtaget af Collstrop i 1997. I det samlede antal reaktioner indgår også tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på træimprægneringsvirksomheder, som i perioder har haft andre ejere end Collstrop.

4.1. Collstrop-virksomhederne

Andreas Collstrop startede et savværk i Køge i 1888. I hhv. 1889 og i 1891 blev virksomheden udvidet med imprægnering i Køge og i Horsens.

Collstropkoncernen har ændret sig meget gennem tiden. Virksomheden er blevet overtaget af andre firmaer, og koncernen har fusioneret med andre virksomheder. Collstropkoncernen har også købt træimprægneringsvirksomheder op og solgt dem fra igen eller lukket dem.

I dag har Collstrop en træimprægneringsvirksomhed i Brande og et hovedkontor i Kolding.

4.2. De 12 Collstrop-virksomheder

4.2.1. Collstrop Dragstrup Skovvej 33 A, 9200 Aalborg

Arbejdstilsynet har ikke registreret sager eller dokumenter på denne virksomhed i eget journalsystem. Der er ikke fremkommet akter i det materiale, som er indhentet fra Rigsarkivet og landsarkiverne i perioden 1970 – 2000.

I svar på spørgsmål nr. 564 til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg blev det oplyst, at Arbejdstilsynet havde været på tilsyn i 2002 og havde givet to vejledninger i forhold til denne virksomhed. Dette må korrigeres. Dokumenterne vedrørte således ikke Collstrop Dragstrup Skovvej 33 a, 9200 Aalborg, men derimod virksomheden Collstrop Træimprægnering, Krebsen 2A, 9200 Aalborg SV, se afsnit 4.3.6.

4.2.2. Collstrop Brabrand, Edwin Rahrsvej 79, 8220 Brabrand

Virksomheden hed Dansk Træimprægnering A/S fra den blev taget i drift i 1960'erne frem til 1971, hvor virksomheden blev en Collstrop virksomhed. Virksomheden ophørte 2007. På virksomheden har der været 3 anlæg til trykimprægnering.

Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Dansk Træimprægnering Brabrand i perioden frem til 1971

For årene 1962-1963 findes der korrespondance mellem Arbejdstilsynet til Dansk Træimprægne-

ring hovedkontor i Holbæk hhv. Hillerød om varmtvandstilførsel til baderum til Århusanlæg beliggende Ryvej i Brabrand.

I 1966 blev der opstillet en person-godselevator på virksomheden.

Efter tilsynsbesøg sendte Dansk Træimprægnerings hovedkontor i Holbæk prøveattester for nybygget trykimprægneringsanlæg i Brabrand i brev af 6. december 1966.

Arbejdstilsynet behandlede en byggesag i 1967 om tørrelade og kedelhus til Brabrand.

I 1969 blev der leveret en gaffeltruck hos Dansk Træimprægnering i Brabrand for ejeren Røde Port Savværk, 3450 Allerød.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Collstrop Brabrand i perioden 1971-2007

Arbejdsmedicinsk Klinik orienterede august 1978 Arbejdstilsynet om en medarbejder, der var blevet undersøgt på klinikken for gener i forbindelse med arseneksponering. Medarbejderens indhold af arsen i urinen var ikke med sikkerhed forhøjet.¹

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg november 1978 og afgav 4 påbud om det kemiske arbejdsmiljø, herunder om personlige værnemidler og om luftprøver fra trykcylinderen efter endt imprægnering og modtog tilbagemelding herpå januar 1979.

Collstrops hovedkontor i Ishøj orienterede juli 1979 Arbejdstilsynet om uheld med de luftprøver, der var taget på afdelingen i Brabrand, så målingerne måtte gentages.

September 1979 kontaktede Arbejdstilsynet Collstrops hovedkontor i Ishøj og orienterede om, at der ville blive givet påbud til afdelingen i Brabrand om effektive foranstaltninger til fjernelse af em efter endt imprægnering (på baggrund af tilbagemeldingen på påbud i 1978 om luftprøver fra trykcylinderne).

Collstrops hovedkontor i Ishøj orienterede februar 1980 Arbejdstilsynet om resultaterne af de målinger, som Collstrop havde fået udført i form af stationære målinger på chrom i luften i og omkring trykcylinderne på afdelingen i Brabrand - dvs. i den em som kom ud fra trykcylinderen, når den blev åbnet. Der blev målt:

Måleparameter	Koncentration (mg/m³)	Grænseværdi (GV)₁₉₈₀ (mg/m³)
Chrom	0,079 ved lille cylinder placeret i lukket rum	0,025
Chrom	0,007 ved stor cylinder placeret i åbent rum	0,025

På baggrund af målingerne meddelte Collstrop, at der ville blive etableret udsugning ved cylinderåbningerne.

Arbejdsmedicinsk Klinik orienterede maj 1981 Arbejdstilsynet om undersøgelse af en medarbejder for hududslæt. Det var ikke muligt at stille en diagnose, da udslættet på undersøgelsestids-

¹ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser afsnit 5.2, som sag nr. 41

punktet var for beskedent.²

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg april 1982 og fik under besøget udleveret en rapport om personbårne målinger udført april 1981 af bedriftssundhedstjenesten (BST) på en medarbejder, som både arbejdede med blanding af imprægneringsvæske og udførelse af imprægnering. Derudover var der opsamlet støvprøver umiddelbart over fremstillingsstedet (blanding) og prøve fra uendørs fejning.

Rapporten omtalte, at der var påvist chrom, kobber og arsen i alle prøver bortset fra opsamlingen fra fremstillingssted, som ikke indeholdt arsen i målelige mængder. I den personbårne måling, som var kvantitativ bestemt, blev der målt:

Måleparameter	Koncentration	GV ₁₉₈₁
Kobber	0,008 mg/m ³	1 mg/m ³
Chrom	0,007 mg/m ³	0,025 mg/m ³
Arsen	0,015 mg/m ³	0,05 mg/m ³
Reststøv	0,97 mg/m ³	10 mg/m ³
Brøksum	0,685	(> 0,5)

Konklusionen i rapporten var, at der skulle udføres en nærmere undersøgelse, idet det ikke kunne vides, hvilken arbejdsdag, der bidrog mest til eksponering.

Efter tilsynsbesøget april 1982 blev der afgivet 4 påbud om det kemiske arbejdsmiljø, herunder om åndedrætsværn, regelmæssig fjernelse af støv indeholdende imprægneringssalte og effektiv fjernelse af em ved trykcyklindrene, da den etablerede udsugning ikke fungerede tilfredsstillende. Arbejdstilsynet modtog tilbagemelding august 1982 om udluftning.

Anmeldelse i december 1983 fra Sikringsstyrelse om, at en medarbejder var blevet eksponeret for dampe (kobber, chrom m.fl.) og havde fået astma.³

Efter tilsynsbesøg august 1986 afgav Arbejdstilsynet påbud om fjernelse af em fra trykcyklindrene, som ikke var tilfredsstillende løst og modtog tilbagemelding september 1986.

1987-1988 var der kontakt med virksomheden med henblik på godkendelse efter risikoreglerne, og Arbejdstilsynets risikosekretariat udarbejdede en liste over forhold, der skulle gennemgås og kontrolleres ved behandlingen af godkendelser for træimprægneringsvirksomheder.

Lager- og Pakhusarbejdernes Fagforening klagede februar 1988 over, at et medlem var blevet akut forgiftet ved arbejde på virksomheden. Arbejdstilsynet talte med skadestue og den ansattes egen læge, som var usikker på, om der var tale om en akut forgiftning.

På baggrund af telefonsamtale februar 1988 med en ansat, som klagede over omgangen med stoffer, blev virksomheden besøgt februar 1988. Af notat fremgår det, at der ikke umiddelbart var noget at påtale. Endnu en telefonsamtale med en tidligere ansat maj 1988 med klage over arbejdet ved trykcyklinder og manglende maske, resulterede i, at Arbejdstilsynet ville se på forholdene ved senere besøg på virksomheden.

August 1988 blev der afholdt møde med fagforeningen for at afdække akutte arbejdsmiljøproblemer og få model for løsning heraf. På baggrund heraf blev der oktober 1988 valgt en sikker-

² Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser afsnit 5.2 som sag nr. 42

³ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 2 og 39, fordi der sandsynligvis er tale om den samme sag, men det er ikke muligt at fastslå med sikkerhed.

hedsrepræsentant.

Sikkerhedsanalyse for virksomheden blev udarbejdet af forskningscenter RISØ juli 1988 efter anmodning af Trærådets Træbeskyttelsesudvalg (TTU).

Marts 1989 orienterede Arbejdsmedicinsk Klinik om et muligt tilfælde af luftvejsallergi, som kunne skyldes støv på arbejdspladsen. Der aftaltes et fælles besøg, som blev afholdt februar 1990.⁴

Orientering i 1989 fra Århus Amt om risikoanmeldelse.

Collstrop hovedkontoret i Ishøj rettede i februar 1991 henvendelse til Arbejdstilsynet om forbud mod arsenholdige træimpregneringsmidler. Se mere herom i **bilag 4**.

Arbejdstilsynet modtog i 1991 Collstrops sikkerhedskatalog fra januar 1988 om virksomhedens interne arbejdsmiljøregler til orientering.

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg september 1992 og afgav 3 påbud og 1 vejledning om kemiske arbejdsmiljøforhold, herunder påbud om eftersyn af imprægneringsanlæg for utætheder, om personlige værnemidler og om udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisninger. Tilbagemeldinger på påbuddene blev modtaget januar 1993.

Oktober 1992 deltog Arbejdstilsynet i et fælles tilsynsbesøg med Århus Amt i forbindelse med virksomhedens ansøgning om miljøgodkendelse. Efterfølgende skrev amtet til virksomheden om kemikalieopbevaring, vedligeholdelse af anlæg og oprensning af tankgård.

Giftmeddelelse for et træimpregneringsmiddel blev modtaget maj 1996.

Arbejdstilsynet modtog i 2000 og 2003 miljøgodkendelser til orientering fra Århus Amt. Efter 2000 anvendtes udelukkende imprægneringsmidler godkendt af Miljøstyrelsen uden indhold af chrom og arsen.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Collstrop Brabrand i perioden 1971-2007

I perioden 1978-2007 udførte Arbejdstilsynet 11 tilsynsbesøg på Collstrop Brabrand og havde jævnlige kontakt med virksomheden. Et besøg var sammen med Arbejdsmedicinsk Klinik om et muligt tilfælde af luftvejsallergi. Et andet besøg var sammen med Århus Amt om miljøgodkendelse af virksomheden.

Arbejdstilsynet gav 12 påbud og 1 vejledning i perioden 1978-2007 om konkrete kemiske arbejdsmiljøproblemstillinger, herunder gentagne gange om mangler i forbindelse med udsugning ved åbning af trykcylinger og brug af personlige værnemidler. Arbejdstilsynet holdt i 1988 efter klager et møde med fagforeningen om forholdene ved omgangen med imprægneringsmidlerne på virksomheden.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Collstrop Brabrand i perioden 1971-2007

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg november 1978 og afgav 4 påbud om andet arbejdsmiljø, herunder om lofthøjde, om gelænder og om sikkerhedskursus (SiO-kursus).

I 1980 var der korrespondance med Collstrop hovedkontoret i Ishøj om udgangsveje og om udvidelse af imprægneringsanlæg i Brabrand.

⁴ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 40

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg april 1982 og afgav 5 påbud om andet arbejdsmiljø, herunder om belysning, ergonomi, gulve, træk, ulykkesrisiko ved rundsav og om håndtering af tunge emner. August 1982 fik Arbejdstilsynet tilbagemelding om gulv, belysning, udbedring af tag og rundsav.

Efter tilsynsbesøg august 1986 afgav Arbejdstilsynet 3 påbud om andet arbejdsmiljø, herunder om ulykkesrisiko ved truckkørsel og om indretning af haller (gulvbelægning, belysning, træk, rengøring og manuel transport).

Arbejdstilsynet afgav efter tilsynsbesøg august 1989 vejledning om ulykkesrisiko ved automatisk stabler.

Oktober 1990 afgav Arbejdstilsynet efter tilsynsbesøg påbud om ulykkesrisiko ved op- og afspindingsanlæg.

Arbejdstilsynets indsats om SIO i 1992 medførte svar fra virksomheden om, at de havde 8 ansatte.

August 1998 informerede Arbejdstilsynet i forbindelse med den landsdækkende indsats virksomheden om gældende regler om spånsiloer. Virksomheden meldte tilbage august 1998, at de ikke havde spånsiloer.

I perioden 2000-2007 har Arbejdstilsynet besøgt virksomheden 2 gange. Arbejdstilsynet vurderede i 2002, at virksomheden havde en god styring af arbejdsmiljøet og hovedsageligt levede op til kravene i arbejdsmiljøloven og afgav påbud om maskinbeskyttelse ved lågeoplukker. Arbejdstilsynet afgav i 2006 et påbud omkring maskinbeskyttelse ved stablemaskine.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Collstrop Brabrand i perioden 1971-2007

Arbejdstilsynet afgav 13 påbud og 1 vejledning til virksomheden i perioden 1978-2007 om andet arbejdsmiljø, herunder ulykkesrisiko ved maskiner, gulve og belysning.

4.2.3. Dansk A-Træ Brande A/S, Fynsvej 23, 7330 Brande

Virksomheden blev en Collstrop virksomhed i 1997, da Dansk A-Træ A/S fusionerede med Collstrop. Der er fortsat produktion på adressen. På virksomheden er der 4 anlæg, hvor der foregår trykimprægnering.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Brande A/S 1978-1997

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg i september 1978 og afgav 4 påbud om det kemiske arbejdsmiljø, herunder om giftopbevaring og instruktion af medarbejderne. Besøget blev fulgt op af endnu et tilsynsbesøg i oktober, hvor påbuddet om instruktion af medarbejderne ved arbejde med gifte blev gentaget, samtidig med at det blev understreget, at såfremt der ikke blev meldt tilbage til Arbejdstilsynet om, at gifttromler blev opbevaret aflåst, ville der ske politianmeldelse.

Arbejdstilsynet modtog tilbagemelding i oktober 1978 om, at gifttromler var blevet anbragt i aflåst rum, men blev siden orienteret om, at kommunen på tilsynsbesøg den 16. oktober 1978 havde konstateret manglende aflåst giftrum mm. På baggrund heraf besøgte Arbejdstilsynet virksomheden i november 1978 og afgav 3 påbud, herunder om instruktion af medarbejderne og aflåst giftopbevaring. Arbejdstilsynet modtog tilbagemelding herpå januar 1979 bl.a. om, at arbejderne var instrueret om giftrum mm., og instruktion var ophængt ved anlægget.

Arbejdstilsynet modtog giftmeddelelser for forskellige giftige stoffer i 1979, 1981 og 1983.

Efter tilsynsbesøg i juni 1983 blev der afgivet 2 påbud om instruktion af medarbejderne og aflåst giftopbevaring, hvor det sidste var en indskærpelse af tidligere påbud. Arbejdstilsynet nævnte i tilsynsrapporten, at såfremt Arbejdstilsynet konstaterede overtrædelse af de i rapporten nævnte påbud, ville der ske indstilling om retslig tiltale.

Arbejdstilsynet gav efter tilsynsbesøg januar 1984 påbud om udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisninger for gifte og sundhedsfarlige stoffer, samt at det i brugsanvisningen omtalte sikkerhedsudstyr skulle forefindes og benyttes. Arbejdstilsynet rykkede for tilbagemelding, som modtoges marts 1984 med angivelse af, at arbejdspladsbrugsanvisning var opsat i frokostrum.

Januar 1985 blev der efter tilsynsbesøg afgivet 5 påbud om bl.a. aflåst opbevaring af gifte, indretning af folkerum, risikoanmeldelse og indskærpelse af tidligere påbud om arbejdspladsbrugsanvisninger. Arbejdstilsynet rykkede fire gange før modtagelse af virksomhedens tilbagemelding på påbuddene. Efterfølgende sendte Arbejdstilsynet brev i april 1985 med opfølgning på tilbagemeldingerne om arbejdspladsbrugsanvisninger, folkerum samt midlertidig fremstilling af imprægneringsmiddel.

Virksomheden anmodede oktober 1986 om godkendelse af forsøgsanlæg til fremstilling af imprægneringsvæske som svar på Arbejdstilsynets breve herom i september 1985 og september 1986. December 1986 blev forsøget med fremstilling af træimprægneringsvæske lukket.

I 1987 blev der efter tilsynsbesøg april 1987 afgivet påbud om udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisning og efter tilsynsbesøg oktober 1987 2 påbud om velfærdsforanstaltninger.

Arbejdstilsynet modtog i 1987 miljøgodkendelser til orientering fra Ringkøbing Amt.

Virksomheden deltog i 1988 i Arbejdstilsynets landsdækkende undersøgelse i træ- og møbelindustrien om arbejdsmiljøpåvirkninger som støj, støv, organiske opløsningsmidler mv. samt kortlægning af symptomer hos de ansatte. Der blev marts 1988 målt to steder i virksomheden ved personbårne målinger for kobber, chrom, arsen og reststøv, hvor der vistes resultater på 1/10 henholdsvis 1/5 af grænseværdien.

I årene 1988 til 1992 modtog Arbejdstilsynet kopi til orientering af tilsynsrapporter, påbud, miljøgodkendelse mm. fra Ringkøbing Amt, herunder at virksomheden i 1989 anvendte arsenfrie imprægneringsmidler.

Arbejdstilsynet modtog giftmeddelelse september 1994.

December 1994 lavede Arbejdstilsynet et fælles tilsynsbesøg med Ringkøbing Amt i forbindelse med virksomhedens ansøgning om miljøgodkendelse. På baggrund heraf vejledte Arbejdstilsynet virksomheden om udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisninger.

I 1995 og 1996 modtog Arbejdstilsynet til orientering fra Ringkøbing Amt kopi af amtets påbud og breve til virksomheden.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Brande A/S 1978-1997

I 1978 startede produktionen af træimprægnering i Brande. Arbejdstilsynet udførte 13 tilsynsbesøg på Dansk A-Træ, Brande A/S og havde jævnligt telefonisk kontakt med virksomheden frem

til 1997, hvor virksomheden blev overtaget af Collstrop.

Arbejdstilsynet fulgte virksomheden tæt og afgav 20 påbud og en vejledning i perioden 1978-1997 om konkrete kemiske arbejdsmiljøproblemstillinger, herunder gentagne gange påpeget mangler om udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisninger for de anvendte stoffer og materialer og manglende instruktion til medarbejdere, der arbejdede med giftige stoffer.

De personbårne målinger, som Arbejdstilsynet udførte i 1988, viste, at grænseværdierne var overholdt.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Brande A/S 1978-1997

Arbejdstilsynet har lavet byggesagsbehandling i 1978, 1979, 1980, 1982 og 1983.

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg i september 1978 og afgav 4 påbud om andet arbejdsmiljø, herunder om maskinafskærmning og truckførercertifikat. Efter tilsynsbesøg november blev det afgivet 2 påbud, herunder om maskinafskærmning.

Efter tilsynsbesøg juli 1981 afgav Arbejdstilsynet et påbud om ulykkesrisiko ved afretter og rundsav. Påbuddet om ulykkesrisiko ved rundsav blev indskærpet efter tilsynsbesøg juni 1983.

Januar 1984 afgav Arbejdstilsynet efter tilsynsbesøg påbud om truckførercertifikat og vejledning om passende spiserum. Marts 1984 søgte virksomheden dispensation for truckførercertifikat for to personer, hvilket Arbejdstilsynet accepterede marts 1984 frem til september 1984. Efterfølgende måtte Arbejdstilsynet rykke for manglende kopier af truckførercertifikater, som først blev modtaget januar 1985.

På tilbagemelding af påbud efter virksomhedsbesøg oktober 1987 om ulykkesrisiko ved rundstokfræser blev oplyst, at rundstokfræsere søgtes solgt.

Efter en ulykke marts 1990 med en brækket arm på grund af sænkede gaffeltruckarme, besøgte Arbejdstilsynet virksomheden april 1990 og afgav vejledning om gaffeltruckførercertifikat.

Arbejdstilsynet afgav efter tilsynsbesøg maj 1991 et strakspåbud om truckens løftehøjde og efter tilsynsbesøg august 1992 et påbud om støjdemping af multifræser og et strakspåbud om ulykkesrisiko ved rundsav.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Brande A/S 1978-1997

Arbejdstilsynet afgav 12 påbud og 2 vejledninger til virksomheden i perioden 1978-1997 om andet arbejdsmiljø, herunder ulykkesrisiko ved maskiner og manglende truckførercertifikat.

Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Dansk A-Træ Brande A/S 1997-2010

Collstrop overtog virksomheden på Fynsvej 23 i Brande i 1997.

Arbejdstilsynet har i perioden 1997-2010 besøgt virksomheden 4 gange.

Arbejdstilsynet har i 1998 og 2001 modtaget giftmeddelelse for et imprægneringsmiddel, samt i 2006 en anmeldelse af brug af et kræftfremkaldende stof.

Arbejdstilsynet vurderede i 2006 virksomheden til på visse punkter ikke at leve op til kravene i arbejdsmiljølovgivningen og afgav påbud om sikring/afskærmning af oppindingsanlægget. I 2008

afgav Arbejdstilsynet et påbud i forhold til faldrisiko ved oppindingsanlægget. Arbejdstilsynet gav herudover på det kemiske område et påbud om at udarbejde en arbejdspladsbrugsanvisning for et giftmærket imprægneringsmiddel.

I 2008 modtog Arbejdstilsynet miljøgodkendelse for virksomheden til orientering fra Ikast-Brande Kommune.

4.2.4. Odense Savværk, Gøteborggade 14, 5000 Odense

I CVR-registret er der to firmaer kaldet Odense Savværk, det ene er et A/S fra 1986, det andet er et enkeltmands selskab kaldet Odense Savværk v. Mogens Jacobsen og har eksisteret fra 1980 til 2006. De to virksomheder er registreret med samme fax nummer. Det vides ikke, hvornår Collstrop var lejer af Odense Savværk. Odense Savværk blev overtaget i 2007 af Moelven med navnet Moelven Odense. Der foregår stadig træimprægnering på virksomheden.

I svar på spørgsmål nr. 564 til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg blev det oplyst, at Arbejdstilsynet ikke havde været på besøg på virksomheden mellem 1999-2010. Dette må korrigeres. Virksomheden på Gøteborggade 14 har haft tilknyttet flere CVR-numre. Arbejdstilsynet har foretaget 6 tilsyn med virksomheden i tidsrummet mellem 2000-2006.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Odense Savværk i perioden 1990-2010

I forbindelse med en formodet arbejdsbetinget lidelse meddelte Collstrop i 1990 Arbejdstilsynet om sammensætningen af to midler brugt ved imprægnering af træ på et anlæg på Odense Savværk.⁵

I 1995 foretog Arbejds- og Miljømedicinsk klinik og Arbejdstilsynet et fælles besøg på virksomheden med fokus på det kemiske arbejdsmiljø.

Arbejdstilsynet modtog i 1995 et udkast til godkendelse af indretning og drift af træimprægneringsanlæg som følge af risikoreglerne. Arbejdstilsynet foretog et tilsynsbesøg i december 1995. Arbejdstilsynet meddelte efterfølgende Fyns Amt, at træimprægneringsanlægget var besøgt uden bemærkninger.

I 1996 og 2002 modtog Arbejdstilsynet en giftmeddelelse.

Arbejdstilsynet besøgte virksomheden i juni 2002. På et senere tilsynsbesøg den 9. september samme år konstaterede Arbejdstilsynet, at der ikke var udarbejdet brugsanvisning for flere stoffer. Arbejdstilsynet gav den 25. september 2002 virksomheden en vejledning om udarbejdelse af arbejdspladsvurdering for brug af stoffer og materialer herunder imprægneringsmidler.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Odense Savværk i perioden 1990-2010

Efter flere tilsynsbesøg i 1994 og i 1999 afgav Arbejdstilsynet 2 påbud om indretning af spånsilo, og fik tilbagemelding fra virksomheden.

I 1996 var der to tilsynsbesøg i forbindelse med arbejdsulykker.

I juli 1999 modtog Arbejdstilsynet en anmeldelse af en formodet arbejdsbetinget lidelse i forbindelse med ensidigt gentaget arbejde.⁶

Arbejdstilsynet vurderede virksomhedens egenindsats og arbejdsmiljø til middel ved et tilsynsbe-

⁵ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 43

⁶ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 13

søg i oktober 1999.

Efter et tilsynsbesøg i 2000 afgav Arbejdstilsynet 2 påbud, hvoraf det ene omhandlede sikringer af forskellige elektriske maskiner.

I brev fra januar 2002 søgte virksomheden om dispensation for indretningen og tømningen af spånsiloer. Arbejdstilsynet besigtigede siloen januar 2002. Herefter sendtes en vejledning om indretning og tømning af spånsiloer til virksomheden.

Efter et tilsynsbesøg i 2002 afgav Arbejdstilsynet et påbud i forbindelse med en Waco afkorter med mekanisk fremføring af klinge og en vejledning om løft af planker.

Ved tilsynsbesøg juni 2006 blev der givet et strakspåbud til vognmandsfirmaet, der tømte spånsiloen på virksomhedens grund. I oktober 2006 screenede Arbejdstilsynet virksomheden og vurderede, at det ikke var nødvendigt med et efterfølgende tilsynsbesøg.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Odense Savværk

I perioden 1990-2007 udførte Arbejdstilsynet 18 tilsynsbesøg. Besøgene har været udført i forbindelse med arbejdsulykker, inspektion af trykimprægneringsanlæg, gebyrbelagt tilsyn og inspektion af spånsilo. Arbejdstilsynet afgav 5 påbud og 2 vejledninger i denne periode. En af vejledningerne var på det kemiske område. Ved screening i 2006 blev det vurderet, at virksomheden ikke havde brug for et efterfølgende tilsynsbesøg. Derudover har virksomheden været besøgt i forbindelse med en miljøgodkendelse.

4.2.5. Collstrop – Dansk Træimprægnering, Industribuen 19, 2635 Ishøj

Virksomheden begyndte i 1974 og er ifølge CVR-register ophørt i 2005. Virksomheden har produceret hegn, udemiljøer og har foretaget træimprægnering. Virksomheden har i en periode været Collstrops hovedkvarter.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Collstrop – Dansk Træimprægnering, Industribuen 19, 2635 Ishøj

I januar 1993 modtog Arbejdstilsynet kopi af en anmeldelse af en formodet arbejdsbetinget lidelse efter eksponering fra træstøv og imprægneringsvæske.⁷

Arbejdstilsynet foretog et tilsynsbesøg i 1993 og gav påbud om, at virksomheden ikke måtte recirkulere udsuget luft fra bearbejdning af træ. I april 1993 modtog Arbejdstilsynet virksomhedens tilbagemelding på, at påbuddet var efterkommet.

Oktober 1995 modtog Arbejdstilsynet en telefonisk henvendelse fra Københavns Amt om, at virksomhedens hygiejne ved imprægneringsarbejde ikke var tilfredsstillende.

Arbejdstilsynet foretog oktober 1995 et tilsynsbesøg på virksomheden. Det blev konstateret, at de ansatte arbejdede med imprægneringsmidler indeholdende kobber, chrom og fosforforbindelser. Arbejdstilsynet vurderede, at omgang med disse imprægneringsmidler krævede en stor grad af omhyggelighed og renlighed, og at de ansatte tydeligvis ikke var bevidste om de kemikalier, som der blev arbejdet med. Det blev videre konstateret, at der blev indtaget næringsmidler i nærheden af arbejdet med produkterne, at nødbruseren var uanvendelig, og at øjeskyllmulighederne var uhygiejniske.

Arbejdstilsynet gav samme dag påbud om, at virksomhedens arbejde med imprægneringsmidlerne skulle tilrettelægges sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, således at unødige på-

⁷ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 4

virkning fra stoffer og materialer blev undgået. Arbejdstilsynet vejledte om, at virksomheden kunne opfylde påbuddet ved etablering af nødvendige velfærdsforanstaltninger, herunder bademulighed, etablering af ordentlige kantineforhold samt ordentlig instruktion af de ansatte om håndtering af stofferne.

Oktober 1995 modtog Arbejdstilsynet virksomhedens tilbagemelding om, at virksomheden havde efterkommet påbuddet. Virksomheden havde udskiftet nødbuseren samt tømt og rengjort området. Øjenskyller var rengjort, og korrekte leverandørbrugsanvisninger var opsat. Virksomheden havde opsat og monteret vogn med 2 adskilte omklædningsrum med bad og toilet.

Arbejdstilsynet kontrollerede i november 1995, at der var blevet opsat en ny skurvogn.

April 1996 foretog Arbejdstilsynet et tilsynsbesøg på virksomheden. Arbejdstilsynet gennemgik virksomheden med sikkerhedslederen med henblik på at kunne vejlede om en mulig handlingsplan. Under besøget gav Arbejdstilsynet et mundtligt strakspåbud om etablering af foranstaltninger, som kunne forhindre, at ansatte fik giftige og ætsende materialer på sig ved færdsel under et indskudt dæk.

Efterfølgende afgav Arbejdstilsynet april 1996 vejledning om en mulig handlingsplan. Arbejdstilsynet vurderede, at der var sket forbedringer i forhold til det sidste tilsynsbesøg i oktober 1995. Dog fandt Arbejdstilsynet, at der fortsat var behov for, at virksomheden gav de ansatte en forsvarlig instruktion i omgangen med produkterne og anvendelse af personlige værnemidler. I brevet gennemgik Arbejdstilsynet en række forhold, som virksomheden kunne udbedre i handlingsplanen. Forholdene drejede sig bl.a. om aerosoldannelse ved skylning af tom emballage, betryggende opbevaring af handsker, der blev anvendt til skylning, og forbud mod rygning ved arbejde med imprægneringsmidler.

Maj 1996 sendte Arbejdstilsynet en vejledning til virksomheden i forbindelse med en giftmeddelelse for et imprægneringsmiddel. Arbejdstilsynet vejledte om, at virksomheden skulle undersøge substitutionsmuligheder. Der skulle foreligge en arbejdspladsbrugsanvisning, som skulle udleveres til den ansatte med effektiv instruktion. Ved arbejdet med midlet skulle indånding og anden kontakt undgås, fx ved indkapsling, udsugning og/eller personlige værnemidler.

Arbejdstilsynet modtog maj 1996 en miljøgodkendelse fra Københavns Amt til orientering.

Arbejdstilsynet modtog maj 1996 virksomhedens handlingsplan om de punkter, som gav anledning til bemærkninger under gennemgangen. Ifølge handlingsplanen var virksomheden i gang med instruktion af de ansatte om forsvarlig omgang med imprægneringsmidler, herunder at der ikke måtte ryges under arbejdet hermed. Virksomheden var også i gang med at instruere de ansatte i korrekt anvendelse af personlige værnemidler, herunder gummihandsker ved al kontakt med imprægneringsvæske, ansigtsskærm ved opblanding og maske ved indgang i tryktank.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Collstrop – Dansk Træimprægnering, Industribuen 19, 2635 Ishøj

Arbejdstilsynet har foretaget 7 tilsynsbesøg på virksomheden i perioden 1991-2005.

Arbejdstilsynet afgav 3 påbud om det kemiske arbejdsmiljø, som forbud mod recirkulation af udsuget luft, tilrettelæggelse af arbejdet med træimprægneringsmidler og handlingsplan herfor, samt vejledning i forbindelse med udarbejdelse af virksomhedens handlingsplan.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Collstrop – Dansk Træimprægnering, Industribuen 19, 2635 Ishøj

I april 1991 modtog Arbejdstilsynet en ulykkesanmeldelse, hvor en ansat fik skåret et stykke af en finger ved arbejde med en rundsav.

I januar 1993 gav Arbejdstilsynet påbud om etablering af løftebord, som virksomheden gav en tilbagemelding på i april 1993.

Den 11. april 1996 var der en dødsulykke, hvor den ansatte kom i klemme mellem en gaffeltruck og en bygningspille.

Arbejdstilsynet undersøgte samme dag ulykken på virksomheden. Arbejdstilsynet gav under tilsynsbesøget virksomheden mundtligt påbud om, at tekniske hjælpemidler, herunder transportvognene og skinnesystem, skulle holdes i forsvarlig stand ved passende eftersyn og vedligeholdelse. Samtidig gav Arbejdstilsynet mundtligt påbud om, at virksomheden skulle sikre ved instruktion og kontrol, at arbejdet med gaffeltruck blev udført forsvarligt.

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg maj 1996, hvor det blev konstateret, at vognene var under reparation, samt tilsynsbesøg i oktober 1996, hvor det blev konstateret, at alle ibrugværende vogne var blevet repareret.

November 1996 sendte Arbejdstilsynet en tilsynsrapport til virksomheden og meddelte samtidigt, at virksomheden kunne forvente at blive indstillet til retslig tiltale for uforsvarlig anvendelse af skinnekørende transportvogne som følge af manglende vedligeholdelse og manglende instruktion og kontrol med, at arbejdet blev udført forsvarligt. Virksomheden blev efterfølgende idømt en bøde på 5000 kr. for overtrædelse af arbejdsmiljøloven.

I maj 2002 foretog Arbejdstilsynet et tilsynsbesøg på virksomheden og afgav påbud om manglende afskærmning ved en maskine. Virksomheden meldte tilbage herom i juni 2002.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Collstrop – Dansk Træimprægnering, Industribuen 19, 2635 Ishøj

Arbejdstilsynet afgav 3 påbud om andet arbejdsmiljø, herunder om maskinsikkerhed.

Som opfølgning på en dødsulykke foretog Arbejdstilsynet flere tilsynsbesøg i 1996.

På baggrund af indstilling til retslig tiltale blev virksomheden idømt en bøde på 5000 kr.

4.2.6. Dansk A-Træ Randers, Jernholmen 3, 8960 Randers

Tømmergården, Randers Aktietømmerhandel startede en træimprægneringsanstalt i Randers på enten Jernholmen 3 og/eller Grenåvej 3-7 i midten af 1960'erne. Arbejdstilsynet har ikke oplysninger om, hvorvidt der er foretaget træimprægnering på Grenåvej 3-7, eller blot på Jernholmen 3. Arbejdstilsynet ved, at træimprægnering er foregået på Jernholmen 3 fra 1993. Tømmergården, Vorbeck overtog træimprægneringsvirksomheden i 1991. Dansk A-Træ overtog imprægneringsvirksomheden i 1993, og Collstrop overtog virksomheden i 1997. Virksomheden blev lukket i 2005. Der har været to anlæg til trykimprægnering og et anlæg til vacuumimprægnering på virksomheden.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på imprægneringsafdelingen, Tømmergården, Randers Aktietømmerhandel, Grenåvej/Jernholmen, Randers, frem til 1991

Under to tilsynsbesøg på imprægneringsafdelingen, Tømmergården i oktober og november 1977 afgav Arbejdstilsynet 4 påbud. Det var påbud om etablering af effektiv udsugning ved tømning af tromler og blandekar, påbud om etablering af udsugning ved udtagning af emner fra vakuuimprægneringsmaskinen, påbud om anvendelse af egnede personlige værnemidler samt påbud om at

nyimprægneret træ skulle tørre et velventileret sted. Arbejdstilsynet påpegede, at indtil, der var etableret udsugning ved tømning af tromler og blandekar, skulle der anvendes personlige værnemidler ved dette arbejde.

Arbejdsmedicinsk klinik kontaktede Arbejdstilsynet telefonisk i februar 1978. Samtalen drejede sig om eventuelle målinger af blod og urin på medarbejdere på imprægneringsafdelingen.

Arbejdstilsynet gav Tømmergården Randers et påbud om, at trykimprægneringsanlæg skulle anmeldes til Arbejdstilsynet, i forbindelse med et tilsynsbesøg i oktober 1978. Arbejdstilsynet modtog efterfølgende tilbagemelding på påbuddet.

Det lokale Arbejdstilsynet og SIFA foretog 2 personbårne målinger under åbning af trykimprægneringsanlægget under tilsynsbesøg februar 1980 på virksomheden.

Resultatet af målingerne var:

Måleperiode (min)	Delkon. Mg/m ³ As	Delkon. mg/m ³ Cr	Delkon. mg/m ³ Cu	Delkon. mg/m ³ Rest	ΣS/GV
61	*	< 0,009	<0,004	0,35	<0,4
53	*	< 0,010	< 0,005	0,40	<0,4
GV	0,05	0,025	1	10	

Resultatet af målingerne viste, at koncentrationen af kobber og chrom begge var under grænseværdien. Det var ikke muligt at analysere prøverne for arsen. Som følge af besøget afgav Arbejdstilsynet et påbud i juni 1980 om fjernelse af em, når trykimprægneringsmaskinen blev åbnet. Arbejdstilsynet påpegede samtidig, at der skulle anvendes personlige værnemidler, indtil ventilationen var opsat. Arbejdstilsynet modtog en tilbagemelding på påbuddet i august 1980.

December 1984 modtog Arbejdstilsynet en anmeldelse om en formodet arbejdsbetinget lidelse med symptomer på tørre slimhinder som følge af arbejde med træimprægnering.⁸

Ved et tilsynsbesøg på imprægneringsafdelingen i maj 1985 konstaterede Arbejdstilsynet, at medarbejderne anvendte uegnede åndedrætsværn under arbejdet med trykimprægnering. Arbejdstilsynet afgav et påbud om anvendelse af egnede åndedrætsværn i forbindelse med trykimprægnering. Arbejdstilsynet modtog en tilbagemelding på påbuddet i juni 1985.

Arbejdstilsynet afgav 2 påbud ved et tilsynsbesøg i november 1985 på imprægneringsafdelingen, Randers Tømmergård. Påbuddene omhandlede anvendelse af ansigtsskærm eller briller under blanding af imprægneringsmiddel, og at der skulle forefindes øjenskyllmidler ved arbejdsstedet, samt påbud om at der skulle arbejde to medarbejdere ved imprægneringsmaskinen, da de to produkter, der blev anvendt udgjorde en stor risiko for forgiftning, ætsning og brand. Arbejdstilsynet modtog en tilbagemelding i december 1985.⁹

I november 1985 modtog Arbejdstilsynet en orientering fra Sikringsstyrelsen om en formodet arbejdsskade som følge af arbejde med opløsningsmidler.¹⁰

Arbejdstilsynet modtog en anmeldelse af en formodet arbejdsbetinget lidelse i oktober 1986 med symptomer på eksem.

⁸ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 16

⁹ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 17

¹⁰ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 44

En medarbejder fra imprægneringsafdelingen kontaktede Arbejdstilsynet telefonisk i november 1986 og spurgte, hvordan de skulle forholde sig ved sygdom hos den ene af de to medarbejdere, der skulle være i imprægneringsafdelingen.

Århus Amt sendte en kopi af en ansøgning om miljøgodkendelse om trykimprægneringsanlægget hos Randers Tømmergård på Grenåvej og Jernholmen til Arbejdstilsynet i november 1986.

Arbejdstilsynet modtog i april 1991 en anmeldelse om en formodet arbejdsbetinget lidelse med symptomer på bl.a. let kronisk bronkitis som følge af arbejde med træimprægnering.¹¹

I april 1991 fik Arbejdstilsynet oplyst, at virksomheden på Grenåvej var nedlagt, dog ikke trykimprægneringsafdelingen, der lå på Jernholmen.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på imprægneringsafdelingen Tømmergården, Randers Aktietømmerhandel frem til 1991

I perioden 1977 til foråret 1991 foretog Arbejdstilsynet 6 tilsynsbesøg på imprægneringsafdelingen, Tømmergården, Randers. Et af besøgene var sammen med SIFA, hvor der blev foretaget målinger af indholdet af arsen, kobber og chrom i luften i forbindelse med åbning af imprægneringsmaskinen. Derudover var Arbejdstilsynet jævnlige i kontakt med virksomheden.

Arbejdstilsynet afgav 9 påbud indenfor det kemiske område om bl.a. etablering af udsugning og anvendelse af personlige værnemidler.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på imprægneringsafdelingen Tømmergården, Randers Aktietømmerhandel, Grenåvej/Jernholmen, Randers, frem til 1991

Arbejdstilsynet blev involveret i byggesagsbehandlingen af imprægneringsanstalten på Tømmergården, Randers i 1964, 1968, 1975, 1977, 1978 og 1985.

Arbejdstilsynet foretog to tilsynsbesøg i hhv. oktober og november 1977 på Tømmergården. Ved besøgene afgav tilsynet påbud om gelænder på en trappe samt velfærdsforanstaltninger med brusebad samt adskilt gang- og arbejdstøj. Arbejdstilsynet modtog et brev fra Tømmergården, hvor den kvitterede for modtagelsen af tilsynsrapporten og påbuddene.

I forbindelse med et tilsynsbesøg i oktober 1978 afgav Arbejdstilsynet et påbud om, at det tidligere givne påbud om velfærdsforanstaltninger skulle efterkommes samt to vejledninger om sikkerhedsorganisation og trækgener. Arbejdstilsynet modtog en tilbagemelding på påbuddet.

I 1983, 1985 og 1988 gav Arbejdstilsynet Tømmergården dispensation for truckførercertifikat, indtil medarbejderne kunne komme på truckførercertifikatkursus.

Ved et tilsynsbesøg på imprægneringsafdelingen, Tømmergården i maj 1985 afgav Arbejdstilsynet et påbud om velfærdsforanstaltninger. Arbejdstilsynet modtog en tilbagemelding i juni 1985.

Virksomheden fik i november 1985 et påbud om, at virksomheden skulle drøfte, hvorvidt imprægneringsafdelingen på Jernholmen skulle have en separat sikkerhedsorganisation efter et tilsynsbesøg. Arbejdstilsynet modtog en tilbagemelding i december 1985.

I april 1991 fik Arbejdstilsynet oplyst, at virksomheden på Grenåvej var nedlagt, dog ikke trykimprægneringsafdelingen, der lå på Jernholmen.

¹¹ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 18 og 19. Årsagen er, at der er 2 anmeldelser af forskellige sygdomme udsprunget af de samme forhold.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på imprægneringsafdelingen Tømmergården, Randers Aktietømmerhandel frem til 1991

Arbejdstilsynet har i perioden indtil 1991 afgivet 5 påbud og 2 vejledninger om andet arbejdsmiljø til virksomheden. Påbuddene har bl.a. været om velfærdsforanstaltninger som fx toiletter samt om sikkerhedsorganisation.

Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på imprægneringsafdelingen, Jernholmen, Tømmergården Vorbeck, 1991-1993

Arbejdstilsynet foretog i august 1991 et tilsynsbesøg på imprægneringsafdelingen, Tømmergården Vorbeck som følge af en i april 1991 anmeldt formodet arbejdsbetinget lidelse.¹² Århus Amt orienterede i februar 1992 Arbejdstilsynet om, at Tømmergården Vorbecks dispensation til at anvende arsenholdige imprægneringsmidler var udløbet. I april 1992 oplyste amtet, at Tømmergården Vorbeck ikke længere var omfattet af reglerne om risikovirksomheder, da de ikke længere anvendte arsen. Arbejdstilsynet modtog i august 1992 en kopi af en miljøgodkendelse for træimprægnering på Jernholmen 3, hvor der blev arbejdet med imprægneringsmidler med chrom, kobber og fosfor, fra Århus Amt.

Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Dansk A-Træ imprægneringsafdelingen, Jernholmen 3, Randers i perioden 1993-1996

Dansk A-Træ overtog træimprægneringsvirksomheden på Jernholmen 3, Randers i april 1993.

Som følge af korrespondance om en miljøgodkendelse for Dansk A-Træ, oplyste Arbejdstilsynet i oktober 1993 Dansk A-Træ om, at arbejde med træimprægneringsmidlet var omfattet af Arbejdstilsynets nye kræftregler samt af Arbejdstilsynets regler om substitution. Efterfølgende oplyste Arbejdstilsynet i brev fra november 1993 Dansk A-Træ om, at leverandørbrugsanvisningen for imprægneringsmidlet skulle følges, at de nødvendige personlige værnemidler skulle anvendes, at der skulle udarbejdes arbejdspladsbrugsanvisninger, at bygningen skulle indrettes så støjniveauet var så lavt som muligt, samt at der skulle tages højde for de ergonomiske forhold.

Arbejdstilsynet og Århus Amt udførte i december 1993 et fælles tilsyn på Dansk A-Træ, Jernholmen 3 som følge af virksomhedens ansøgning om miljøgodkendelse. I februar 1994 meddelte amtet, at virksomheden fik miljøgodkendelse til et kombineret trykimprægnerings- og fikseringsanlæg. Arbejdstilsynet deltog i et møde med amtet og Dansk A-Træ i april 1994.

Århus Amt fremsendte en godkendt miljøgodkendelse for et kombineret trykimprægnerings- og fikseringsanlæg i februar 1994 til Arbejdstilsynet til orientering. I miljøgodkendelsen indgik Arbejdstilsynets kommentarer fra oktober 1993.

I maj 1994 modtog Arbejdstilsynet en klage fra SiD vedrørende arbejdsmiljøet på Dansk A-Træ Randers. Arbejdstilsynet var på tilsynsbesøg i juni 1994.

Arbejdstilsynet deltog i et fælles tilsynsbesøg med Århus Amt på Dansk A-Træ i Randers i oktober 1995. Arbejdstilsynet afgav 2 kemiske påbud om substitution af vakuumimprægneringsmidlet, om arbejdspladsbrugsanvisninger og 1 påbud om hovedeftersyn af truck samt en vejledning om udgange og flugtveje. Arbejdstilsynet modtog tilbagemeldinger på påbuddene i november 1995 og juli 1996.

Dansk A-Træ Randers fik i marts 1996 bevilliget 275.000 kr. af Miljøstyrelsen til et projekt om renere teknologi på virksomheden.

¹² Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 18 og 19. Årsagen er, at der er 2 anmeldelser af forskellige sygdomme udsprunget af de samme forhold.

Ved et tilsynsbesøg på Dansk A-Træ, Randers i april 1996 konstaterede Arbejdstilsynet, at virksomheden selv blandede træimprægneringsmidlet, og at dette ikke foregik i overensstemmelse med de vilkår, der var givet i en miljøgodkendelse fra 1993. Arbejdstilsynet vurderede endvidere, at åndedrætsværnet var utilstrækkeligt og uegnet til arbejdets art. I juli 1996 anmodede Arbejdstilsynet politiet om at efterforske dette forhold i forbindelse med politiets efterforskning af virksomhedens mulige overtrædelse af vilkår i miljøgodkendelsen.

I december 1996 indstillede Arbejdstilsynet virksomheden til politiet til straf for ikke at have anvendt egnede personlige værnemidler. Virksomheden betalte en bøde på 50.000 kr. i juli 1997.

Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Dansk A-Træ træimprægnering, Jernholmen 3, Randers i perioden 1997-2005

Nordisk Aktiv virke overtog Dansk A-Træ, Randers pr. 1. januar 1997. Collstrop er en del af Nordisk Aktiv virke. I december 1997 kontaktede Århus Amt Arbejdstilsynet telefonisk vedrørende umærkede tønder med kemikalier på virksomheden. Arbejdstilsynet modtog dels i marts 1997 og i juli 1998 miljøgodkendelser for Dansk A-Træ Randers til orientering.

4.2.7 Collstrop, Skovboulevarden 6, 8870 Stevnstrup, Langå

I perioden 1906-1930 ejedes virksomheden af Jydsk Telefon A/S og imprægnerede master. Collstrop overtog virksomheden i 1930. På virksomheden har der været 3 anlæg, hvoraf 2 blev anvendt til trykimprægnering. Virksomheden ophørte 2002.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Collstrop Stevnstrup i perioden 1970-2002

I forbindelse med en byggesagsbehandling i 1970 påpegede Arbejdstilsynet, at virksomheden skulle træffe foranstaltninger for at sikre, at medarbejderne var beskyttet mod sundhedsskadelig påvirkning fra imprægneringsmidlet.

Efter tilsynsbesøg i 1973 skulle der opsættes rækværk ved blandekar.

Arbejdstilsynet var på tilsynsbesøg 2 gange i oktober 1985. Under det ene besøg overværede Arbejdstilsynet åbningen af en trykcyllinder og afgav 3 påbud om det kemiske arbejdsmiljø, herunder om foranstaltninger for fjernelse af em ved trykcyllinder fx ventilationsanlæg og om planlægning af arbejdet i forhold til foranstaltninger mod indtagelse af imprægneringsmidlet.

I 1989 modtog Arbejdstilsynet fra Langå Kommune kopi af sikkerhedsanalyse for virksomheden udarbejdet af forskningscenter RISØ i henhold til risikoreglerne. Arbejdstilsynet modtog ligeledes Collstrop sikkerhedskatalog dateret den 10. januar 1989 om virksomhedens interne arbejdsmiljø regler.

Virksomheden fik i 1990 tilbud om at deltage i Arbejdstilsynets forskningsprojekt om arbejdsbetinget arseneksponering, men deltog ikke i undersøgelsen.

I 1992 modtog Arbejdstilsynet kopi fra Århus Amt til orientering af breve om brug af arsenholdige imprægneringsmidler samt oplysning om, at virksomheden ikke længere var omfattet af risikoreglerne.

Giftmeddelelse for imprægneringsmiddel modtaget maj 1996.

Arbejdstilsynet sendte i 1996 en vejledning om udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisning, instruktion af medarbejderne og opbevaring under lås.

Arbejdstilsynet modtog i 1998 miljøgodkendelser til orientering fra Århus Amt og i 2000 Miljø-

styrelsens afgørelse i klagesagen om Århus Amts miljøgodkendelse.

Konklusion på Arbejdstilsynet tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Collstrop Stevnstrup

Arbejdstilsynet udførte 10 tilsynsbesøg på Collstrop Stevnstrup i perioden 1970-2002, indtil virksomheden ophørte.

Arbejdstilsynet afgav 3 påbud i 1985 om konkrete kemiske arbejdsmiljøproblemstillinger, specielt om eksponering af imprægneringsmidlet både i forhold til indånding af em ved åbning af trykcylinder og om planlægning af arbejdet i forhold til foranstaltninger mod indtagelse af imprægneringsmidlet som fx at undgå tørfejning.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø områder på Collstrop Stevnstrup i perioden 1970-2002

I 1970 og 1971 lavede Arbejdstilsynet byggesagsbehandling af masteimprægneringsanlæg og barkafbrændingsanlæg.

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg i 1970, 1972, 1973, 1976 og 1981. Besøget i 1970 var foranlediget af undersøgelse af ulykkestilfælde, og besøget i 1973 medførte, at forhold ved traverskran skulle bringes i orden.

Virksomheden indgik i 1980 aftale med Kronjyllands BST.

I 1983 var der en ulykke på virksomheden, hvor en medarbejder brækkede et ben.

Arbejdstilsynet foretog 2 tilsynsbesøg i oktober 1985 og afgav 3 påbud om andet arbejdsmiljø, herunder om indretning af velfærdsforanstaltninger med bad og om ulykkesrisiko ved platforme og gangbroer.

I 1986 var der endnu en ulykke på virksomheden, som medførte, at en medarbejder brækkede et ben.

Arbejdstilsynet besøgte virksomheden marts 1992 og afgav 2 påbud om afrensning af afbarkermaskine og om afskærmning af slibemaskine.

Arbejdstilsynet modtog i 1994 en anmeldelse om en formodet arbejdsbetinget lidelse om støj (tinnitus) fra afbarker mm.

Arbejdstilsynet besøgte virksomheden april 1994 og afgav et påbud om støj med afbarker.¹³

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Collstrop Stevnstrup

Arbejdstilsynet afgav 6 påbud i perioden 1985-2002 om andet arbejdsmiljø, herunder 3 om maskinsikkerhed og et om støj.

4.2.8. Dansk A-Træ (Dura-Træ Træbehandling) A/S, Collstrop, Alsvej 4, 5800 Nyborg

På denne adresse har Dansk A-Træ haft et imprægneringsanlæg, hvor der samtidig foregik fremstilling af imprægneringsvæsker. Virksomheden har ud fra Arbejdstilsynets dokumenter herunder besøgskort, været på grunden fra 1984 og frem til 1997. Collstrop overtog virksomheden Dura træbehandling på Alsvej 4, Nyborg i 1998.

¹³ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 22

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Alsvej 4, 5800 Nyborg
Arbejdstilsynet modtog i 1984 en ansøgning om bygningen af et anlæg til fremstilling af 1500 ton CCA (kobber chrom arsen) og CCB (kobber chrom bor) imprægneringsmidler på en allerede eksisterende imprægneringsvirksomhed på Alsvej 4 i Nyborg. Efterfølgende var der korrespondance mellem virksomheden og myndighederne: Kommunen, amtet og Arbejdstilsynet.

Arbejdstilsynet stillede forskellige krav, før virksomheden kunne opnå godkendelse, herunder krav om effektiv udsugning for at fjerne støv ved sækkepåfyldningstragt, temperaturkontrol, personlige værnemidler, oplæring og instruktion af medarbejdere, samt om blod- og urinprøver af medarbejdere 3 måneder før og efter produktionsstart med målinger af arsenindhold og sikring af opvarmet frisk erstatningsluft.

I et brev fra 1986 meddelte virksomheden, at man trak ansøgningen om at fremstille arsenholdige imprægneringsvæsker tilbage.

Arbejdstilsynet modtog orienteringer fra miljømyndighederne om miljøgodkendelse af virksomheden, herunder om udvidelse af et anlæg til træimprægnering.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Alsvej 4, 5800 Nyborg
Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg i 1995, om installation af en lagertank, og tilsynsbesøg i 1996 som led i en indsats i træ- og møbelindustrien.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Dansk A-Træ, Alsvej 4, 5800 Nyborg

Arbejdstilsynet udførte 2 tilsynsbesøg på Dansk A-Træ i perioden 1984-1999. Derudover deltog Arbejdstilsynet i 2 møder på virksomheden sammen med Fyns Amt og Nyborg Kommune om tilladelse til at fremstille imprægneringsvæsker.

4.2.9. Røde Port Savværk, Kongevejen 97, 3450 Allerød

Virksomheden har været i drift 1967-1974. Virksomheden er formentlig fusioneret med Collstrop i 1971.

Arbejdstilsynet har ikke registreret sager eller dokumenter på denne virksomhed i eget journalsystem. Der er ikke fremkommet akter i det materiale, som er indhentet fra Rigsarkivet og landsarkiverne i perioden 1970-1999.

4.2.10. Dansk A-Træ (Collstrop), Værftsvej, 4600 Køge

Collstrop startede et savværk i Køge i 1888 og udvidede med træimprægnering i 1889. Virksomheden ophørte i slutningen af 1980'erne.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Værftsvej, 4600 Køge
I maj 1983 modtog Arbejdstilsynet anmeldelse af en formodet arbejdsbetinget lidelse som følge af arbejde med organiske opløsningsmidler og tjære.¹⁴

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg i juni 1983 og konstaterede, at ansatte bl.a. trak nyimprægnerede træ ud af kedlerne. Arbejdstilsynet afgav påbud om, at der skulle anvendes kulfiltermaske ved dette arbejde, og påbud om, at der skulle foretages målinger af luftens indhold af tjæreprodukter i imprægneringsafdelingen. September 1983 gav virksomheden en tilbagemelding om, at der bl.a. var indkøbt filtermasker og bad om udsættelse på målingerne.

¹⁴ Sagen fremgår af oversigten over anmeldelser, afsnit 5.2 som sag nr. 24

Arbejdstilsynet fastholdt i januar 1984 påbud om anvendelse af maske ved arbejde ved kedlerne efter samme måned at have modtaget de påkrævede målinger fra BST. Påbud om yderligere støjdæmpning af høvlemaskine blev afgivet. Virksomheden gav i februar 1984 en tilbagemelding om, at påbud var efterkommet.

I 1989 foretog Arbejdstilsynet tilsynsbesøg på virksomheden i forbindelse med rensning af tanke, der indeholdt slam fra creosot-olie. Det blev konstateret, at de ansatte anvendte personlige værnemidler, herunder åndedrætsværn. Arbejdstilsynet indskærpede forsigtighed og rotation under arbejdet.

I september 1989 modtog Arbejdstilsynet kopi til orientering af Roskilde Amt påbud om undersøgelser og afhjælpende foranstaltninger pga. forurening af jorden omkring virksomheden af bl.a. creosot-olie.

Virksomheden er herefter ophørt.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Dansk A-Træ, Væftsvej, 4600 Køge

I 1978 foretog Arbejdstilsynet tilsynsbesøg på virksomheden i forbindelse med støjproblemer med svellemaskinerne.

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg i 1980 efter en anmeldelse om en arbejdsulykke.

I januar 1981 afgav Arbejdstilsynet efter tilsynsbesøg et påbud om anskaffelse af en tilsynsbog og forbedringer af sæder i mobilkraner og gaffeltrucks. Virksomheden gav en tilbagemelding herpå i marts 1981.

Arbejdstilsynet kontaktede i 1984 virksomheden om valg til sikkerhedsorganisation. Virksomheden oplyste, at der kun var 6 ansatte på dette tidspunkt.

I 1989 afgav Arbejdstilsynet på baggrund af en rapport fra bedriftssundhedstjeneste (BST) Køge påbud om nedbringelse af lydniveauet ved høvlemaskinen og påbud om anvendelse af høreværn.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Dansk A-Træ, Væftsvej, 4600 Køge

Arbejdstilsynet udførte 4 tilsynsbesøg på Dansk A-Træ i perioden 1978-1989.

Arbejdstilsynet afgav 6 påbud til virksomheden, heraf to påbud inden for det kemiske område om bl.a. brug af åndedrætsværn.

4.2.11. Horsens Havn, Grønlandsvej 9, 8700 Horsens

Collstrop startede et savværk og træimprægneringsanlæg i Horsens i 1891. Virksomhedens aktiviteter i Horsens ophørte i 1978.

I materialet fra Rigsarkivet og landsarkiverne findes dokumenter for en kort periode fra 1966 og frem til 1968. Ingen af disse dokumenter handler om det kemiske arbejdsmiljø. Dokumenterne handler om inspektion af silofabrik samt påbud i den forbindelse. Derudover er der anmeldelser af to af hinanden uafhængige ulykker.

4.2.12. Collstrop, Stenholtvang/Jespervej, Hillerød

Virksomheden på Jespervej har formentlig været i drift 1936-1976. Produktion er formentlig ophørt på Stenholtvang i midten af 1970'erne.

Arbejdstilsynet har ikke registreret sager eller dokumenter på disse virksomheder i eget journalsystem for perioden efter 1999. Der er ikke fremkommet akter i det materiale, som er indhentet fra Rigsarkivet eller landsarkiverne i perioden 1970-2000.

4.3. Andre Collstrop-virksomheder

Arbejdstilsynet har udover de ovennævnte 12 Collstrop-virksomheder undersøgt, hvordan håndteringen af det kemiske arbejdsmiljø med særlig fokus på træimprægnering har været på 6 yderligere Collstrop-virksomheder, da de er vurderet relevante for redegørelsen, fordi de på et tidspunkt har været en Collstrup-virksomhed.

4.3.1. Dansk A-Træ i Allerød, Rytterhegnet 7, Allerød

Virksomheden er formodentligt begyndt i 1961. Produktion er ophørt i midten af 1980erne.

I 1980 og 1982 modtog Arbejdstilsynet til orientering kopi af referat af miljøteknikermøder i Allerød Kommune og afgørelse fra Miljøstyrelsen om stadfæstelse af kommunens påbud om kemikalieforurenet jord.

I 1984 og 1985 modtog Arbejdstilsynet 3 giftmeddelelser fra virksomheden til brug for fremstilling af farvereagenser ved kontrol af imprægneringskvalitet i produkterne.

Der er ikke fremkommet yderligere akter i det materiale, som er indhentet fra Rigsarkivet eller landsarkiverne i perioden 1970-1999.

4.3.2. Dansk A-Træ, Hammerholmen 8-16, 2650 Hvidovre

Følgende virksomheder har imprægneret eller opbevaret træ på denne adresse. N.P. Nicolajsen A/S, Dansk A-Træ, Hvidovre ApS og Danske Trælast A/S. Dansk A-Træ, Hvidovre ApS blev opkøbt af Collstrop-Dansk Træimprægnering i 1997. Det vides ikke, hvornår virksomheden Dansk A-Træ ophørte.

Arbejdstilsynet har ikke registreret sager eller dokumenter på virksomheden i eget journalsystem for perioden 2000 og frem. Der er ikke fremkommet akter i det materiale, som er indhentet fra Landsarkivet i perioden 1970-1999.

Der er fremkommet ganske få akter i det materiale, som er fremkommet fra Rigsarkivet. Dette materiale vedrører imidlertid virksomheden N. P. Nicolajsen, som ikke har været en Collstrop-virksomhed.

4.3.3. Collstrop – Dansk Træimprægnering, Hovedkontoret i Vamdrup og Kolding

Tovet 15, Vamdrup (1991 til 1995)

Ambolten 20, Kolding (fra 1995 til 2006)

Gl. Donsvej 6, Kolding (fra 2006 til nu)

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Collstrop – Dansk Træimprægnering, Hovedkontoret i Vamdrup og Kolding

På de tre adresser har der ikke været foretaget træimprægnering. Der blev givet et påbud til virksomheden i 1999 om tilmelding til BST, som blev frafaldet, da virksomheden var registreret under den forkerte branchekode, "træimprægneringsanstalt" i stedet for en mere dækkende branchekode "engroshandel i øvrigt".

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Collstrop – Dansk Træimprægnering, hovedkontoret i Vamdrup og Kolding

For årene 1992 til 1995 var der to korrespondancer mellem Arbejdstilsynet og virksomheden. Den ene drejede sig om truckdispensation og den anden om sikkerhedsorganisation i virksomhedens afdeling i Stevnstrup Langå.

I årene fra 1995 til 2006 hvor hovedkvarteret lå på Ambolten 20, foretog Arbejdstilsynet 6 tilsynsbesøg, herunder screening af virksomheden og 2 tilsynsbesøg i anledning af en ulykkesundersøgelse. Der blev givet påbud og vejledninger om mangler ved sikkerhedsorganisationen, arbejdspladsvurdering (APV) og kontorarbejdspladser.

Efter tilsynsbesøg i januar og maj 2004 vurderede Arbejdstilsynet, at virksomheden ikke levede op til kravene i arbejdsmiljøloven og afgav et påbud i maj 2004 om ajourføring af arbejdspladsvurderingen.

En ulykkesundersøgelse i 2005 på en af virksomhedens produktionsafdelinger gav anledning til påbud til hovedkontoret om sikkerhedsuddannelse og om sikkerhedsorganisationens inddragelse i undersøgelse af ulykker. Virksomheden sendte en tilbagemelding i starten af 2006.

I årene fra 2006 til 2010 foretog Arbejdstilsynet et tilsynsbesøg i 2010, hvor det blev bekræftet, at det var virksomhedens hovedkontor, hvor der udelukkende blev udført administrativt arbejde.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Collstrop – Dansk Træimprægnering, hovedkontoret i Vamdrup og Kolding

I perioden mellem 1992 og 2010 foretog Arbejdstilsynet 9 tilsynsbesøg på virksomheden. Virksomheden har fungeret som hovedkontor for Collstrops forskellige afdelinger. Der er ikke foretaget træimprægnering på de tre adresser. Arbejdstilsynet afgav påbud overfor mangler ved sikkerhedsorganisationen samt vejledning om manglende arbejdspladsvurdering.

4.3.4. Collstrop - Dansk Træimprægnering i Padborg, Korshøjvej 10, 6330 Padborg

Collstrop Dansk træimprægnering i Padborg var en Collstrop virksomhed indtil 2006, hvor Frøslev Træ A/S overtog virksomheden. Der er fortsat produktion på adressen under Frøslev Træ A/S. Der er 2 trykanlæg på adressen. Arbejdstilsynet har ikke kendskab til, hvornår Collstrop enten startede eller overtog virksomheden i Padborg.

Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Collstrop – Dansk Træimprægnering i Padborg i perioden frem til 2006

Virksomheden indsendte en giftmeddelelse til Arbejdstilsynet i april 1987. I 1989 oplyste virksomheden, at den ikke længere anvendte arsen til trykimprægnering af træ. Under et tilsynsbesøg på virksomheden i 1992 oplyste virksomheden, at den ikke længere anvendte chrom til trykimprægnering.

Arbejdstilsynet foretog tilsynsbesøg på virksomheden i december 1992, oktober 1993 og december 1996.

I april 1994 var der en truckulykke på virksomheden, og i hhv. maj 1995 og maj 2000 fik virksomheden truckførerdispensationer fra Arbejdstilsynet.

Arbejdstilsynet orienterede virksomheden om retningslinjer for samarbejde med BST i 1997 og modtog tilbagemelding fra virksomheden herom.

Som følge af et tilsynsbesøg i april 2002, vurderede Arbejdstilsynet virksomheden til at leve op til kravene i Arbejdsmiljøloven.

Under en ulykkesundersøgelse i juli 2003 afgav Arbejdstilsynet en vejledning om anhuigningsgrej. Virksomheden meldte tilbage, at grejet var udskiftet, og at medarbejderne var instrueret om kontrol af grejet.

I maj 2006 ønskede Arbejdstilsynet at gennemføre et tilsyn på virksomheden. Dette blev dog opgivet, da virksomheden var ophørt.

Endelig havde Arbejdstilsynet løbende kontakt med Sønderjyllands Amt om træimprægneringsvirksomheden i Padborg. Første gang i marts 1985, hvor Arbejdstilsynet oplyste over for amtet, at imprægneringsmidlet var klassificeret som giftigt, samt at Arbejdstilsynet ville kræve, at kompressor og vakuumpumper på virksomheden støjdæmpedes, samt at der fandtes/etableredes folkerum på virksomheden.

Arbejdstilsynet modtog Sønderjyllands Amts udkast til en miljøgodkendelse til etablering og drift af endnu et anlæg til trykimprægnering på virksomheden i april 2001. Arbejdstilsynet kommenterede miljøgodkendelsen i april 2001 og oplyste, at såfremt personer blev udsat for unødige påvirkninger fra luftformige emissioner, skulle der træffes effektive foranstaltninger til at imødegå dette.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Collstrop – Dansk Træimprægnering i Padborg

Arbejdstilsynet foretog 6 tilsynsbesøg i perioden 1992 frem til 2006.

Arbejdstilsynet afgav en vejledning om anhuigningsudstyr i forbindelse med en ulykkesundersøgelse i 2003.

4.3.5. Sydjysk Tryktræ i Skodborg, Industriparken 5, 6630 Rødding

Sydjysk Tryktræ, der startede i 1983, er en træimprægneringsvirksomhed. Sydjysk Tryktræ blev en del af Collstrop i 1991. Collstrop solgte pr. 1. december 2006 Sydjysk Tryktræ til Frøslev Træ A/S.

Arbejdstilsynets tilsyn med det kemiske arbejdsmiljø på Sydjysk Tryktræ i Skodborg, Industriparken 5, 6630 Rødding

Giftmeddelelse om to imprægneringsmidler blev modtaget maj 1996.

I 1996, 1997 og 1998 modtog Arbejdstilsynet kopi af tilsynsrapporter fra Sønderjyllands Amts miljøafdeling til orientering.

I januar 2004 foretog Arbejdstilsynet et tilsynsbesøg, hvor virksomheden blev vurderet til at leve op til arbejdsmiljølovens krav. Virksomheden fik udleveret At-vejledning om trykimprægneret træ.

Arbejdstilsynets tilsyn med andet arbejdsmiljø på Sydjysk Tryktræ i Skodborg, Industriparken 5, 6630 Rødding

Arbejdstilsynet foretog et tilsynsbesøg i 1994 og et tilsynsbesøg i 1996.

I december 1997 modtog Arbejdstilsynet som følge af Arbejdstilsynets landdækkende indsats om tilslutning til en bedriftssundhedstjeneste virksomhedens samarbejdsaftale med en bedriftssundhedstjeneste. Det fremgik, at virksomheden ønskede at inddrage bedriftssundhedstjenesten i arbejdet med stoffer og materialer.

I september 2006 foretog Arbejdstilsynet et screeningsbesøg og et efterfølgende tilsynsbesøg i

oktober 2006. Arbejdstilsynet konstaterede på dette tilsynsbesøg, at virksomheden ikke havde ajourført arbejdspladsvurderingen og afgav påbud herom. Det fremgår af et notat fra besøget, at virksomhedens forebyggelse mod kemiske påvirkninger blev bedømt som middel. Arbejdstilsynet bad om virksomhedens tilbagemelding senest december 2006.

Sydjysk Tryktræ oplyste i januar 2007 Arbejdstilsynet om, at virksomheden var blevet solgt til Frøslev Træ A/S pr. 1. december 2006.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Sydjysk Tryktræ i Skodborg, Industriparken 5, 6630 Rødding

Arbejdstilsynet har foretaget 5 tilsynsbesøg.

Arbejdstilsynet afgav 1 påbud om ajourføring af arbejdspladsvurdering.

4.3.6. Collstrop Træimprægnering, Krebsen 2A, 9200 Aalborg SV

Det vides ikke, hvornår Collstrop enten købte eller startede virksomheden på Krebsen 2A i Aalborg. Af miljøgodkendelsen fremgår, at der blev opført en virksomhed på adressen i 1969. Der har været anlæg til trykimprægnering på adressen. Det vides ikke, hvornår virksomheden er opført. Adressen blev besøgt i november 2010, og grunden var tom.

Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Collstrop Træimprægnering, Krebsen 2A, Aalborg

Virksomheden oplyste Arbejdstilsynet, at den var gået bort fra arsenholdige træimprægneringsmidler i 1989.

Arbejdstilsynet modtog en giftmeddelelse på et imprægneringsmiddel i marts 1996.

Efter tilsynsbesøg i januar 1997 gav Arbejdstilsynet en vejledning om udarbejdelse af arbejdspladsbrugsanvisninger for samtlige faremærkede produkter på arbejdspladsen.

I 1997 startede virksomheden et samarbejde med Aalborg-BST.

I 1997 modtog Arbejdstilsynet en miljøgodkendelse for virksomheden. På dette tidspunkt blev der arbejdet med kobber og bor i forbindelse med træimprægnering.

Arbejdstilsynet gennemførte en landdækkende skriftlig indsats om sikker tømning af spånsiloer i september 1998. Virksomheden svarede, at den havde en spånsilo, der blev mekanisk tømt til fyringsanlæg.

Ved et tilsynsbesøg i 2002 vurderede Arbejdstilsynet, at virksomheden havde en god styring af arbejdsmiljøet og hovedsagelig levede op til kravene i Arbejdsmiljøloven, og gav to vejledninger om hhv. maskinbeskyttelse og adgangsveje ved spånsilo.

Konklusion på Arbejdstilsynets tilsyn med arbejdsmiljøet på Collstrop Træimprægnering, Aalborg

Arbejdstilsynet foretog 2 tilsynsbesøg i perioden 1989-2010 og afgav 3 vejledninger, herunder om maskinbeskyttelse og om arbejdspladsbrugsanvisning. En af vejledningerne var indenfor det kemiske område.

5. Redegørelse om anmeldelse og anerkendelse af arbejdsskadesager som følge af udsættelse for stoffer ved træimprægnering på Collstrop-virksomheder

5.1. Indledning

Arbejdsskadestyrelsen administrerer arbejdsskadesikringsloven, der primært har til formål at yde erstatning og godtgørelse til tilskadekomne eller deres efterladte ved arbejdsskade.

I relation til emnet for denne redegørelse, er det primært muligheden for anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme, der er relevant.

For at få anerkendt en erhvervsbetinget sygdom, skal der være dokumentation for en direkte årsagssammenhæng mellem den arbejdsmiljømæssige påvirkning og den konstaterede sygdom. Det giver sig udtryk i, at bestemte sygdomme og påvirkninger er listet på erhvervssygdomsfortegnelsen, fordi der er medicinsk dokumentation for en generel sammenhæng.

Dertil kommer, at selvom man ikke generelt kan påvise årsagssammenhæng mellem en bestemt påvirkning og en sygdom, så kan der konkret være tilstrækkelig dokumentation for årsagssammenhæng. I de situationer forelægges sagen for Erhvervssygdomsudvalget, der indstiller til Arbejdsskadestyrelsen om sagen kan anerkendes.

Det skal hertil bemærkes, at det ikke er tilstrækkeligt for at få anerkendt en erhvervsbetinget sygdom, at man på et givent tidspunkt har været udsat for skadelige påvirkninger.

De sygdomme, som kan eller formentlig kan udvikle sig på baggrund af de anvendte kemikalier på Collstrop samt mulighederne for at anerkende sygdommene som erhvervssygdomme, er beskrevet i bilag 2.

Reglerne for anmeldelse af erhvervsbetingede sygdomme til henholdsvis Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen har ændret sig væsentligt i perioden 1970-2010.

Som eksempel kan nævnes, at den tilskadekomnes læge har kunnet anmelde til Arbejdstilsynet med bemærkning om, at den tilskadekomne ikke ønskede en sag anlagt om anerkendelse og erstatning i Arbejdsskadestyrelsen.

Dertil kommer, at sager i Arbejdsskadestyrelsen gennem tiden typisk er blevet registreret på navn, diagnose eller personnummer, fordi sagen har individuel interesse, mens de i Arbejdstilsynet er registreret på virksomhed og med et bredt forebyggelsessigte som interesse.

Der er derfor ikke altid identitet mellem de anmeldelser, der er gået til Arbejdstilsynet, og de, der er gået til Arbejdsskadestyrelsen, hvilket fremgår af skema 3 nedenfor.

5.2. Opgørelse over identificerede anmeldte sager om erhvervsbetingede sygdomme i tilknytning til Collstrop-virksomheder

Arbejdsskadestyrelsen har undersøgt hvor mange sager, der er anmeldt til Arbejdsskadestyrelsen, som erhvervssygdomme opstået som følge af arbejde for Collstrop i perioden 1970 til januar 2011.

Arbejdsskadestyrelsen har modtaget 44 anmeldelser vedrørende erhvervsbetingede sygdomme, hvoraf 28 er relateret til kemiske påvirkninger. De øvrige anmeldelser vedrører ergonomiske påvirkninger og støj.

Nedenfor er skematisk redegjort for de i alt 44 sager, der er blevet identificeret i forbindelse med udarbejdelse af redegørelsen.

Skema 1 - Afsluttede sager i Arbejdsskadestyrelsen

	Virksomhed	Arbejds miljømæssig påvirkning	Anmeldt	Anerkendt/afvist
1	Collstrop Kolding	Kemi	2009	Anerkendt 2009
2	Collstrop Brand	Kemi	1982	Anerkendt 1984
3		Kemi	1986	Henlagt før anerkendelse på tilskadekomnes forhold
4	Collstrop Ishøj	Kemi	1993	Afvist 1993
5		Støj	1988	Afvist 1988
6		Kemi	1986	Henlagt før anerkendelse 1986 på tilskadekomnes forhold
7		Ergonomi	2010	Afvist 2011
8	Odense Savværk	Ergonomi	2007	Afvist 2008
9		Ergonomi	2004	Afvist 2006
10		Ergonomi	2005	Afvist 2005
11		Kemi	2002	Anerkendt 2004
12		Kemi	2000	Anerkendt 2001
13		Ergonomi	1999	Afvist 2000
14		Kemi	1998	Anerkendt 1998
15		Støj	1988	Anerkendt 1989
16	Randers Tømergård	Kemi	1984	Henlagt før anerkendelse 1985 på tilskadekomnes forhold
17		Kemi	1985	Anerkendt 1986
18		Kemi	1991	Afvist 1991
19		Kemi	1991	Afvist 1991
20		Ergonomi	1987	Afvist 1987
21	Kemi	1985	Anerkendt 1986	
22	Collstrop Langå	Støj	1994	Afvist 1995 Tiltrådt af Ankestyrelsen 1996
23		Støj	1999	Anerkendt 2001
24	Collstrop Køge	Kemi	1983	Anerkendt 1987 af Ankestyrelsen
25		Støj	1992	Henlagt før anerkendelse 1992 på tilskadekomnes forhold
26	Collstrop Aalborg SV	Kemi	1996	Afvist 1996

Skema 2 - Sager, som er kommet ind efter DR's udsendelser den 26. september 2010

	Virksomhed	Arbejds miljømæssig påvirkning	Anmeldedato
27	Collstrop Brande	Kemi	Anmeldt 3.1.2011
28	Collstrop Ishøj	Ergonomi	Anmeldt 21.12.2010
29		Ergonomi	Anmeldt 31.1.2011

30		Kemi	Anmeldt 8.12.2010
31		Støj	Anmeldt 8.12.2010
32		Ergonomi	Anmeldt 8.12.2010
33		Kemi	Anmeldt 8.12.2010
34		Kemi	Anmeldt 8.12.2010
35		Kemi	Anmeldt 8.12.2010
36		Kemi	Anmeldt 8.12.2010
37		Kemi	Anmeldt 10.12.2010
38		Uvist	Anmeldt 16.2.1989, afvist 1989, anmodet genoptaget 8.12.2010

Skema 3 - Sager, der er identificeret af Arbejdstilsynet, men som ikke har kunnet identificeres i Arbejdsskadestyrelsens arkiver

	Virksomhed	Arbejds miljømæssig påvirkning	Årstal
39	Collstrop Brabrand	Kemi	1983
40		Kemi	1989
41		Kemi	1978
42		Kemi	1981
43	Odense Savværk	Kemi	1990
44	Randers Tømmergaard	Kemi	1986

Som det fremgår af ovenstående skemaer, er der en overvægt af anmeldelser relateret til kemiske påvirkninger. De øvrige anmeldelser om erhvervsbetingede sygdomme er knyttet til påvirkninger fra ergonomi eller støj. Af det samlede tal på 44 anmeldelser vedrørende erhvervsbetingede sygdomme, er 28 relateret til kemiske påvirkninger, heraf er 8 anerkendt af Arbejdsskadestyrelsen, som en erhvervsbetinget sygdom.

For så vidt angår de sygdomme, der er blevet anerkendt, er der 2, hvor der er givet en høj kompensation beregnet på baggrund af henholdsvis 75 % erhvervsevnetab og 50 % mén (opløsningsmiddelforgiftning), samt 40 % mén og intet erhvervsevnetab (lungekræft), da den tilskadekomne var gået på pension.

For de øvrige anerkendte arbejdsskader er der beregnet en eventuel erstatning og godtgørelse på baggrund af mén og erhvervsevnetab på mellem 0 og 25 % med tyngden i den lavere ende.

Arbejdsskadestyrelsen har, som det fremgår af skema 2, indtil januar 2011 modtaget 12 anmeldelser, 11 anmeldelser vedrørende Collstrop i Ishøj og 1 anmeldelse vedrørende Collstrop i Brande efter DR's udsendelser i september 2010.

For de tidligere anmeldelser (perioden 1970 frem til DR's udsendelse den 26. september 2010) gælder det generelt, at der er modtaget mellem 0 og 2 anmeldelser årligt geografisk spredt på forskellige virksomheder under Collstrop.

Af de i alt 28 anmeldelser, der er relateret til påvirkning fra kemikalier, er 8 blevet anerkendt, 3 er henlagt på tilskadekomnes forhold, 11 er afvist, og derudover har 6 ikke kunnet identificeres i Arbejdsskadestyrelsens arkiver.

5.3. Erstatning ved arbejdsskader

5.3.1. Generelt om reglerne for anmeldelse

Reglerne omkring anmeldelse af erhvervsbetingede sygdomme er ændret på mange måder både i praksis og lovgivningsmæssigt over de seneste 40 år. Nedenfor er alene redegjort for nogle af de væsentligste ændringer.

Forud for 1976 var det kun arbejdsgiveren, der havde pligt til at anmelde erhvervs sygdomme. I 1976 blev reglerne ændret, således at læger også havde pligt til at anmelde erhvervs sygdomme. Dette var bl.a. begrundet i, at det var vanskeligt for arbejdsgivere at gennemskue, hvorvidt der var tale om erhvervsbetingede sygdomme eller almindelige sygdomme.

I 1986 blev der i praksis etableret en form for et fælles anmeldelsessystem mellem Arbejdstilsynet og den daværende Sikringsstyrelses arbejdsskadeafdeling (nu Arbejdsskadestyrelsen). Alle anmeldelser blev i princippet sendt til Arbejdstilsynet, men den tilskadekomne eller lægen skulle angive om sagen også skulle oversendes til Sikringsstyrelsen.

Fra 1992 indføres et lovgivningsmæssigt krav om fælles anmeldelse til Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen, og fra 2010 er der krav om at den fælles anmeldelse sker digitalt. Herefter er der altid sikkerhed for, at anmeldelserne går til begge styrelser.

Historikken gør, at der er forskel på antallet af anmeldelser, som Arbejdstilsynet har fundet i tilsynets sagssystem og de sager, som kan identificeres i Arbejdsskadestyrelsen, som det fremgår af afsnit 5.2.

5.3.2. Generelt om regler for forældelse

Da der kan være tale om skadelige påvirkninger, der ligger langt tilbage i tiden, opstår spørgsmålet om forældelse.

Der er med virkning fra 12. maj 2011 indført nye regler om forældelse, hvorefter der ikke længere findes en 30-årig forældelsesfrist for erhvervs sygdomme. Dette har relevans for langt hovedparten af de anmeldelser, hvor udsættelsen har foregået tilbage i tiden.

Arbejdsskadeloven indeholder imidlertid fortsat en 5-årig forældelsesfrist for alle arbejdsskader. Denne regnes fra det tidspunkt, hvor den tilskadekomne bliver klar over, at pågældende har et krav, eller fra den dag, hvor pågældendes manglende kendskab til kravet kan tilregnes denne som groft uagtsomt. Denne forældelsesfrist er på 3 år i sager, der er omfattet af lovgivningen om arbejdsskade før 1. januar 2004.

Et krav kan derfor være forældet, hvis tilskadekomne for eksempel af en læge bliver gjort opmærksom på en sygdom, der har sammenhæng med skadelige påvirkninger på arbejdspladsen, og tilskadekomne undlader at anmelde dette i en periode på 5 år (3 år) herefter.

Dokumentation for, at der er indtrådt forældelse, kan i sagens natur være svært at tilvejebringe, da Arbejdsskadestyrelsen i den konkrete sag skal kunne dokumentere, at tilskadekomne af en læge har fået underretning om, at der er sammenhæng mellem en skadelig påvirkning på arbejdet og en sygdom, hvilket i praksis er meget svært, når sagerne ligger så langt tilbage i tiden. Den korte forældelsesfrist relaterer sig således alene til meget få sager.

Den tidsmæssige udvikling af sygdomme

I forhold til de sygdomme, som kan eller formentlig kan udvikle sig på baggrund af de anvendte kemikalier på Collstrop, jf. bilag 2, vil disse som udgangspunkt udvikle sig inden for følgende

tidsrum:

Sygdomme efter udsættelse for arsen og arsenforbindelser

Ud fra Arbejdsskadestyrelsens erfaring med og viden om arsen og arsenforbindelser, vil nervebetændelse ofte opstå inden for få år efter udsættelsens ophør. Skrumpelever vil typisk kunne opstå inden for 5 år. For hud- og lungekræft gælder det, at de overvejende opstår inden for 10-20 år.

Sygdomme efter udsættelse for krom og visse af dets forbindelser, herunder chromater

Man vil typisk i direkte forlængelse af udsættelse for disse stoffer kunne få udløst eksem på huden, astma, perforation af næsevæggen og betændelse i slimhinderne i øjne og øvre luftveje.

Udvikling af lungekræft, næsehulekræft og bihulekræft efter udsættelse for disse stoffer vil overvejende opstå 10-20 år efter udsættelsen.

Sygdomme efter udsættelse for creosoter

Udvikling af hudkræft efter udsættelse for creosoter vil overvejende opstå efter 10-20 år.

Sygdomme efter udsættelse for bor

Man vil kunne få irritation af hud og slimhinderne efter udsættelse for bor, ligesom udsættelse er under mistanke for at påvirke forplantningsevnen. Udsættelse for bor i store doser kan forårsage akut forgiftning med ildebefindende, opkastninger og mavesmerter til følge. Skaderne vil opstå umiddelbart efter påvirkningen.

Ligeledes kan nervesystemet beskadiges og man kan få hovedpine, blive nervøs og opleve rastløshed. Hvis man været udsat for bor i meget store mængder, kan der ske skade på nyrer, lever og hjerne. Skaderne vil opstå umiddelbart efter påvirkningen.

Sygdomme efter udsættelse for tributyltin og organiske tinforbindelser

Ved akut forgiftning kan udsættelse for tributyltin og andre organiske tinforbindelser give forbigående luftvejsirritation uden varige skader.

Har man været udsat gennem længere tid (mange år), kan immunsystemet og leveren påvirkes, ligesom der kan ske skader på hjerne og nerver. Skaderne vil opstå, mens man er under påvirkning eller umiddelbart efter.

Endelig er der mistanke om, at udsættelse for disse stoffer kan give lungekræft, men dette er ikke dokumenteret. For så vidt udvikling af lungekræft vil sygdommen overvejende opstå efter 10-20 år.

Sygdomme efter udsættelse for organiske opløsningsmidler

Der vil typisk gå meget kort tid fra udsættelsen for disse stoffer til man kan udvikle toksisk hjerneskade og nyreskade.

5.5. Arbejdsskadestyrelsens behandling af anmeldelser vedrørende Collstrop

I forlængelse af DR's udsendelser om Collstrops efterladte, forurenede grunde i Danmark, opfordrede fagforbundet 3F tidligere medarbejdere på Collstrop til at henvende sig i 3F for at fortælle om deres arbejdsmiljø, håndteringen af de skadelige stoffer på virksomheden og eventuelle sygdomme opstået efter arbejdet for Collstrop.

Der er indtil januar 2011 i Arbejdsskadestyrelsen modtaget 12 anmeldelser om erhvervsbetingede sygdomme efter udsættelse for påvirkninger på Collstrop. Der er ikke modtaget anmeldelser siden januar 2011.

Arbejdsskadestyrelsen har, som i alle andre arbejdsskadesager, indhentet tilstrækkelige oplysninger til, at sagerne kan afgøres på forsvarlig vis. Derfor har styrelsen til brug for behandlingen af sagerne indsamlet oplysninger om:

- hvilken udsættelse for skadelige påvirkninger, den tilskadekomne har været udsat for,
- lægelige akter på tilskadekomne, der anmeldte en sygdom, som de mener, er opstået efter arbejde ved Collstrop,
- indhentet en generel beskrivelse og kortlægning af udsættelsen for de skadelige påvirkninger gennem arbejdsmedicinske speciallægeerklæringer og eventuelt,
- andre relevante speciallægeerklæringer, eksempelvis en speciallægeerklæring fra en hudlæge, hvis der er anmeldt en hudsygdom.

De 12 omtalte anmeldelser er alle blevet afvist af Arbejdsskadestyrelsen. 6 af sagerne er anket til Ankestyrelsen. Ankestyrelsen har tiltrådt Arbejdsskadestyrelsen afgørelse i 5 af sagerne, og én sag er hjemvist til indhentelse af yderligere oplysninger.

5.6. Konklusion på tidligere og nyanmeldte arbejdsskadesager

Arbejdsskadestyrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af denne redegørelse identificeret 44 anmeldelser vedrørende erhvervsbetingede sygdomme på Collstrops fabrikker. Heraf er 28 relateret til kemiske påvirkninger, og er 8 anerkendt af Arbejdsskadestyrelsen, som en erhvervsbetinget sygdom.

Uanset gennemgangen af de afsluttede sager samt de nye anmeldelser, der er kommet på baggrund af omtalen af Collstrop, er der ikke indtil videre fundet sager, der er eller vil blive afvist på grund af forældelse.

Arbejdsskadestyrelsen vil fortsat have fokus på anmeldelserne om sygdomme hos personer, der har arbejdet på Collstrops virksomheder.